

फलेवास नगरपालिका
पर्वत जिल्ला
गण्डकी प्रदेश

नगर पार्श्वचित्र
(Municipality Profile)

भूगर्भशास्त्र केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाडौं

आभार

फलेवास नगरपालिकाको एकीकृत नगर विकास योजनाको तर्जुमा गर्ने कार्य प्रदान गर्नु भएकोमा सर्वप्रथम फलेवास नगरपालिकाका नगर प्रमुख श्री पदमपाणी शर्मा ज्यू प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छौं । साथै योजना तर्जुमा प्रक्रिया अगाडि बढाउने सिलसिलामा यस नगर पार्श्वचित्र (Municipality Profile) तयार गर्न आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गरिदिनु भएकोमा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत श्री मोति राम सापकोटा ज्यू प्रति पनि आभार व्यक्त गर्दछौं । स्थलगत अध्ययन तथा प्रोफाइल तर्जुमा प्रक्रियाका क्रममा आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गरिदिनु भएकोमा श्री देवी प्रसाद तिमिल्सिना ज्यू लाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छौं । साथै अध्ययनका क्रममा सहयोग तथा समन्वय गरिदिनुहुने फलेवास नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारी, वडा अध्यक्ष, सदस्यहरु तथा छलफलमा सहभागिता जनाई आवश्यक जानकारी तथा सरसल्लाह प्रदान गर्नुहुने सम्पूर्ण स्थानीयहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छौं ।

योजना टोली
भूगर्भशास्त्र केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय

विषय सूची

१	भूमिका	४
२	प्रशासनिक तथा भौगोलिक अवस्थिति	४
	२.१ प्रशासनिक विवरण	४
	२.२ भौगोलिक अवस्थिति तथा स्थलाकृति (Topography)	६
	२.३ जलवायु तथा वातावरण	७
	२.४ नदी तथा खोलाहरू	७
३	भू-उपयोग	८
	३.१ खनिजको अवस्था	८
	३.२ जडीबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार उत्पादनहरू	८
	३.३ वन्यजन्तु तथा चराचूरुड्गीहरू	८
४	जनसङ्ख्या विवरण	९
	४.१ वडागत घरधूरी तथा लैंगिक जनसङ्ख्या विवरण	९
	४.२ उमेर तथा लिङ्गका आधारमा वडागत जनसङ्ख्या विवरण	१०
	४.३ जातिय जनसङ्ख्या	१३
	४.३.१ जाति जनजातिको आधारमा वडागत जनसङ्ख्या विवरण	१३
	४.३.२ धर्मको आधारमा जनसङ्ख्या	१४
	४.३.३ शैक्षिक योग्यताको आधारमा जनसङ्ख्या	१४
	४.३.४ अपाङ्गताका आधारमा वडागत जनसङ्ख्या	१६
	४.३.५ एकल पुरुष तथा महिलाको जनसङ्ख्या	१८
	४.४ अस्थायी बसोबास तथा बसाइ सराइ	१८
	४.५ सिपमूलक जनशक्तिको जनसाङ्खिक अवस्था	२०
	४.५.१ पेसागत सक्रिय जनशक्ति	२२
	४.५.२ वैदेशिक रोजगार	२५
	४.५.३ मुख्य पेसा, आम्दानी र खर्च	२६
	४.५.४ रोजगारको थप क्षेत्रहरू	२७
	४.६ सामाजिक आन्दोलन कर्मीहरू	२८
	४.७ व्यावसायिक प्रकृतिका सेवा सूविधा	२९
	४.८ जग्गा जमिनको स्वामित्व	३१

४.८.१	खेतबारीको उपभोग	३२
४.८.२	खाद्यान्नको उत्पादन तथा उपभोगको स्थिति	३७
४.८.३	पशू चौपायहरु	४२
४.९	घाँस, काठ र दाउराको आपूर्ति	४२
४.१०	मूख्य खाद्यान्न बालीहरु	४३
४.११	खाद्यान्न पर्याप्तताको अवस्था	४४
४.१२	सम्पन्नता स्तरीकरण	४५
४.१३	इन्धनको प्रयोग	४६
४.१४	खाने पानी सम्बन्धी व्यवस्था	४७
४.१५	सुचना र सञ्चार सम्बन्धी साधनको प्रयोग	४८
४.१६	सवारी साधन र मेसिनरी औजार	५०
५	पर्यटन विकासका सम्भावनाहरु	५१
६	मूख्य पर्यटकीय तथा धार्मिक स्थलहरु	५१

१ भूमिका

नगरको समग्र विकासलाई सहभागितामूलक तथा समावेशी बनाउँदै विकासको प्रतिफल आम समुदाय सम्म पुऱ्याउन गुरु योजनाले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ । गुरु योजनाले नगर विकासका लागि स्थानीय तहमा उपलब्ध प्राकृतिक, मानवीय, आर्थिक स्रोत लगायत वाह्य स्रोत, साधनको प्रभावकारी परिचालन गर्न, विकास कार्य प्रति नागरिक समाज तथा निजी क्षेत्रको चासो बढाउन र तिनको सहभागिता मार्फत नगर विकासको लक्ष्य हासिल गर्न मार्गदर्शन गर्दछ । नगरपालिकाको एकीकृत नगर विकास योजनाको तर्जुमा गर्ने कार्यको प्रस्थान विन्दु नगर पार्श्वचित्र (Municipality Profile) भएको हुँदा यस कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाउनु जरुरी हुन्छ । गुरु योजना तर्जुमा प्रक्रियालाई यस पार्श्वचित्रले थप प्रभावकारी बनाउन समेत मद्दत पुऱ्याउने विश्वास लिइएको छ ।

२ प्रशासनिक तथा भौगोलिक अवस्थिति

२.१ प्रशासनिक विवरण

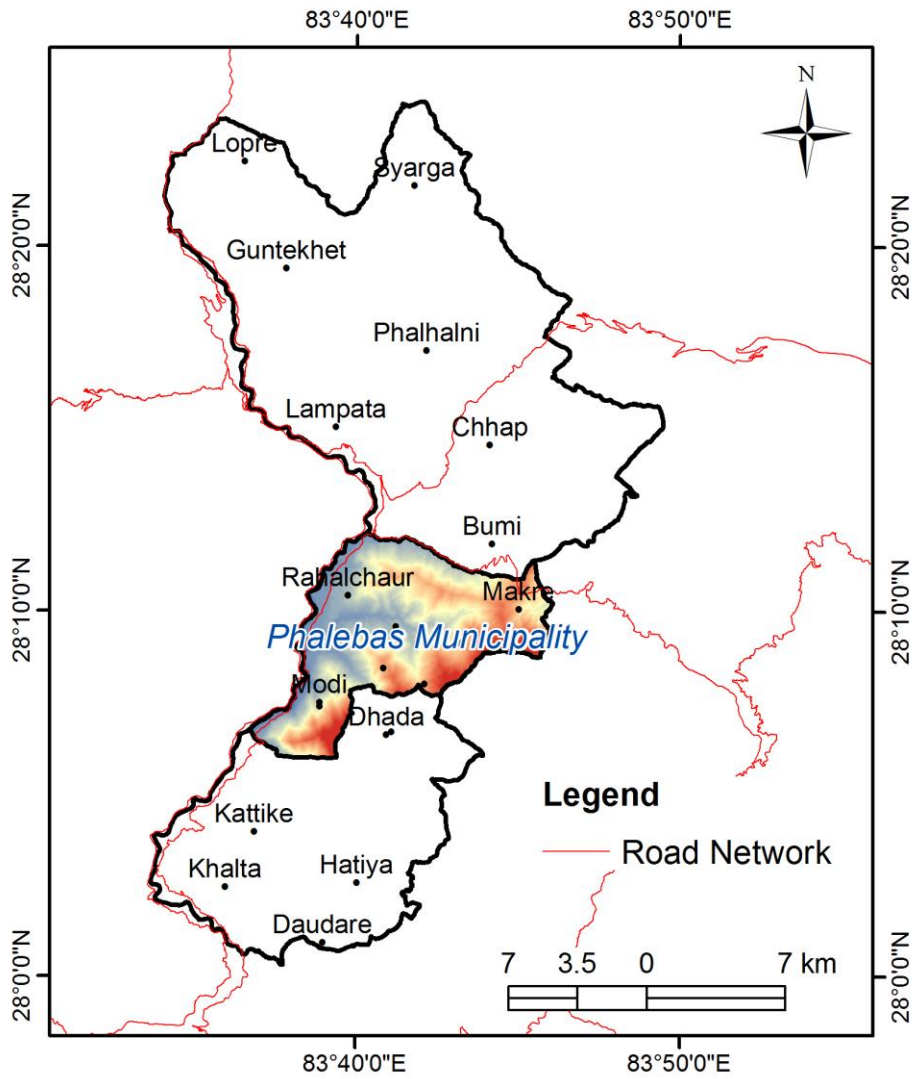
फलेवास नगरपालिका गण्डकी प्रदेश अर्न्तगत पर्वत जिल्लाको मध्यमागमा अवस्थित नगरपालिका हो । यो नगरपालिका भौगोलिक तथा जनसङ्ख्यीय दृष्टिले विविधताले भरिपूर्ण एक रमणीय, सुन्दर र स्रोत सम्पन्न नगरपालिकाको रुपमा चिनिन्छ । यस नगरपालिकालाई जम्मा ११ वटा वडामा विभाजन गरिएको छ । पर्वत जिल्लाका साविकका ११ वटा गाविसहरु मिलाएर यो नगरपालिका बनाइएको हो । यो नगरपालिकामा साविकको कार्कीनेटा गाविस वडा नं. १, थापाठाना गाविस वडा नं. २, शंकरपोखरी गाविस वडा नं. ३, मुडिकुवा गाविस वडा नं. ४, खानीगाउँ गाविस वडा नं. ५, देवीस्थान गाविस वडा नं. ६, लिमिठाना गाविस वडा नं. ७, ठानामौला गाविस वडा नं. ८, भँगरा गाविस वडा नं. ९, कुर्या गाविसको १ देखि ६ र ९ नम्बर वडा समेटेर वडा नं. १० र पाङ्ग्राङ गाविसलाई ११ वडा नं. कायम गरिएको छ । यस नगरपालिकाको सीमानामा पूर्वमा स्याङ्जा जिल्ला र महाशिला गाउँपालिकाको केही भाग, दक्षिणमा स्याङ्जा जिल्ला, महाशिला गाउँपालिका र विहादी गाउँपालिकाको केही भाग पश्चिममा बाग्लुङ जिल्लाको जैमिनी नगरपालिका र उत्तरमा कुश्मा नगरपालिका पर्दछ । फलेवास नगरपालिकाको कूल क्षेत्रफल ८५.७ वर्ग कि.मी. रहेको छ । फलेवास नगरपालिका देशको राजधानी काठमाडौँदेखि लगभग २७० कि.मी. पश्चिम र पर्यटकीय नगरी पोखराबाट ७० कि.मी. पश्चिममा पर्दछ ।

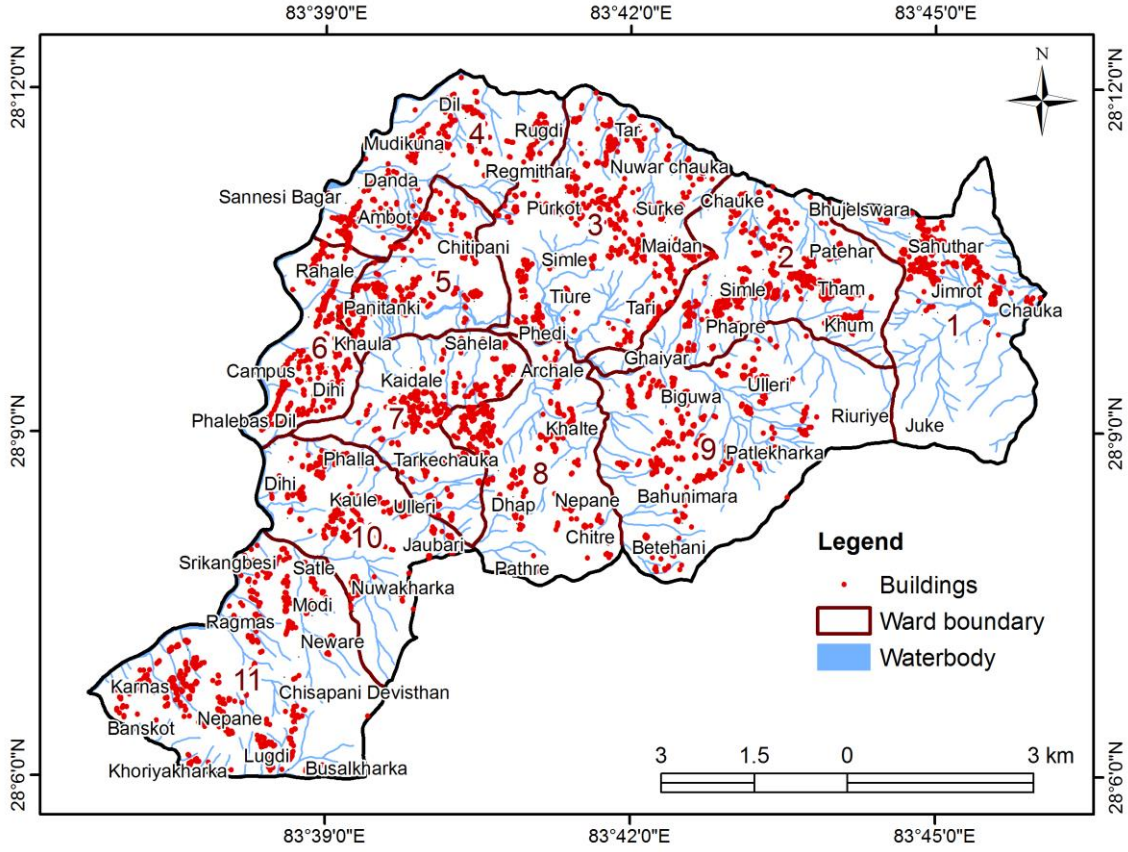
फोटो १: फलेवास नगरपालिकाको कार्यालयबाट देखिने मनोरम दृश्य ।

फोटो २: फलेवास नगरपालिकाको कार्यालय

चित्र १: फलेवास नगरपालिकाको अवस्थिति नक्सा

चित्र २: फलेवास नगरपालिकाको सीमा अवस्थिति नक्सा

तालिका १: फलेवास नगरपालिका राजनैतिक एवं प्रशासनिक सीमाना

प्रदेश	गण्डकी प्रदेश
जिल्ला	पर्वत
जम्मा वडा	११

२.२ भौगोलिक अवस्थिति तथा स्थलाकृति (Topography)

फलेवास नगरपालिका $२८^{\circ} ०५' ५७''$ देखि $२८^{\circ} १२' ११''$ उत्तरी अक्षांश र $८३^{\circ} ३६' ३४''$ देखि $८३^{\circ} ४६' ०७''$ पूर्वी देशान्तरको भौगोलिक अवस्थितिमा रहेको छ। उचाईका हिसाबले समुन्द्री सतहबाट ६२० मिटर उचाईमा रहेको वडा नं ११ मा पर्ने पाङ्ग्राङको कालीगण्डकी किनाराको वगर देखि २२६६ मिटर उचाइको पाङ्ग्राङ र कुर्घाको सीरमा रहेको चिसापानीको लेक र २२५९ मिटरको उचाइमा रहेको डहरेको लेक समेतको भू-भाग यस नगरपालिकामा पर्दछन्।

तालिका २: फलेवास नगरपालिका भौगोलिक सीमाना

पूर्व	स्याङ्जा जिल्ला र महाशिला गाउँपालिका
पश्चिम	बाग्लुङ् जिल्लाको बाग्लुङ् नगरपालिका
उत्तर	कुश्मा नगरपालिका
दक्षिण	महाशिला गाउँपालिका र विहादी गाउँपालिका

२.३ जलवायु तथा वातावरण

फलेवास नगरपालिकाको जलवायु समशीतोष्ण प्रकारको छ । वार्षिक औसत न्यूनतम तापक्रम ०° डिग्री सेल्सियस देखि औसत अधिकतम तापक्रम ३२.३° डिग्री सेल्सियस सम्म हुन्छ । असार, साउन महिनामा अधिक वर्षा हुने गर्छ । जल स्रोत तथा वनजङ्गलमा फलेवास नगरपालिका धनी हुनुको कारण यहाँ वर्षा धेरै हुने गर्छ । यहाँ २,४०० मि.मि. देखि २,६०० मि.मि. (सरदर) सम्म औसत वार्षिक वर्षा हुने गर्दछ ।

२.४ नदी तथा खोलाहरू

फलेवास नगरपालिका जलस्रोतको हिसाबले ठूला नदी देखि स-साना खोला खोल्साहरू रहेका छन् । कालीगण्डकी नदी फलेवास नगरपालिकाको पश्चिम दक्षिण हुँदै बगेको मुख्य नदी रहेको छ साथै उर्जा नदीको रूपमा परिचित मोदी खोला समेत यस नगरपालिकाको उत्तर तर्फ रहेको छ । त्यसैगरी अन्य मध्यम स्तरका खोलाहरू लमाए, मल्याङ्दी, चिर्दी, बाच्छाखोला रहेका छन् भने अन्य केही स-साना खोला नालाहरू समेत रहेका छन् । कालीगण्डकी नदि जलविहार र बहुउद्देश्यीय परियोजनाहरू सञ्चालन हुन सक्ने धेरै नै सम्भावना बोकेको नदी हो । यस क्षेत्रमा रहेका मध्यम स्तरका खोलाहरूबाट विभिन्न सिचाइ योजनाहरूबाट सिचाइ सुविधा उपलब्ध भएको देखिन्छ ।

तालिका ३: फलेवास नगरपालिकाका प्रमुख नदीनालाको सूची

क्र.सं.	नदी नाला
१	कालीगण्डकी नदि
२	मोदी खोला
३	लमाएखोला, मल्याङ्दी खोला, खाल्टे खोला, चिर्दी खोला, बाच्छा खोला
४	लुवाखोला, बुंदीखोला, धुवाखोला

स्रोत: साविकका गाविसहरूको वस्तुगत विवरण

३ भू-उपयोग

यस नगरपालिकाको कूल भूमि ८५७१ हेक्टरमध्ये वन क्षेत्रले ओगटेको जमिन ३१०३.२ हेक्टर, कृषि भूमि ४६८३.१ हेक्टर र प्रति जमिन ३११.४ हेक्टर, बुट्यान ३७७.९ हेक्टर, भवन ०.६७ हेक्टर र भीरपाखा २.३३ हेक्टर तथा वगर क्षेत्र ८२.५ हेक्टर र पानीले ढाकेको जलाशय क्षेत्र ९.७ हेक्टर रहेको छ । यस नगरपालिकाको आकार कङ्गारुको जस्तो रहेको देखिन्छ (चित्र १ र चित्र २) ।

३.१ खनिजको अवस्था

फलेवास नगरपालिकामा स्लेट ढुङ्गाका ३ वटा खानी, चिर्दी खानीको तामाखानी, धेरै पहिला घरेलु रुपमा सञ्चालन भएको ऐतिहासिक प्रमाण पाइन्छ । हाल खनिज उत्पादनको रुपमा छाना छाउने र घरको भित्तामा सजावट गर्ने स्लेट ढुङ्गाहरु, पर्खालमा प्रयोग हुने ढुङ्गा, बालुवा र गिट्टी मात्र प्रयोग भइरहेका छन् । ठानामौलाको माथिल्लो भाग फलामखानीसंग जोडिएको स्थानमा फलामखानी उत्खनन् गरिएको ऐतिहासिक प्रमाणहरु भेटिन्छ ।

३.२ जडिबुटी, काष्ठ तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार उत्पादनहरु

क्षेत्रफलका हिसाबले ३,१०३ हेक्टर वन क्षेत्र रहेको फलेवास नगरपालिकामा अल्लो, सिस्नो, खोटो, दन्केर्नो, सालधूप, बेल, तेजपत्ता, बाँदरमुला, थकाइलो, सिँउडी, सञ्जीवल, डमरु, अभिजालो, मेवा, मेल, बकाइनो, बाबियो, रिठो, गिठो, तरुल, भ्याकुर, पखनवेद, शिकारी लहरा, ऐसेलु, अमला, डुम्री, धाइरो, भोलो, गर्बुजो कुमकुम, कुरीलो, कुकुरडाइनो, उडुसेभार, पिप्ला, पानीअमला, खनीउँ सिमल, मौवा, भकिम्लो, घोडटार्पे, सत्तुवा, दारिगिठो, बादलपाते, सिलटिमु, आखेटिमु, उन्नु जस्ता महत्वपूर्ण जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारहरु रहेका छन् । वास निगालो जस्ता गैर काष्ठ वन पैदावारबाट विभिन्न घरेलु सामानहरु उत्पादन भइरहेको छ । त्यसैगरी यस नगर क्षेत्रमा साल, सिस्नो, सल्लो, चिलाउने, कटुस, ओखर, टुनी, रहचन, बकाइनो, जामुन, तिजु जस्ता काष्ठजन्य रुखहरुबाट विभिन्न किसिमका फर्निचरका सामानहरु उत्पादन भइरहेका छन् ।

३.३ वन्यजन्तु तथा चराचुरुङ्गीहरु

यस नगरपालिकाका १ देखि ११ वटा वडामा विभिन्न किसिमका जङ्गली जनावर तथा चराचुरुङ्गीहरु पाइन्छन् । मुख्य रुपमा पाइने जङ्गली जनावरहरुमा चितुवा, बाँदर, स्याल, फ्याउरो, भ्याल्से, मृग, खरायो, दुम्सी, खुदेकीरो, वनबिरालो, मलसाप्रो, रहेका छन् भने चराचुरुङ्गीमा कालिज, लामपुच्छे, धोबिनी, भंगेरा, सारौँ, काग, कोइली, कल्चौडो चिल, ढुकुर, बौडाई, फिस्टेचरा, न्याउली, जुरेली, काफलपाक्यो, बीउकुह्यो, गौथली, लाटोकोसेरो, चमेरो, हुकीचील, चरीबाघ, कोटेरो, बाज, चित्रो, टकटके (काठफोरुवा), लगायतका चराचुरुङ्गीहरु पाइन्छन् ।

४ जनसङ्ख्या विवरण

४.१ वडागत घरधुरी तथा लैङ्गिक जनसङ्ख्या विवरण

फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५ अनुसार यस नगरपालिका अन्तर्गत रहेका ११ वटा वडामा जम्मा जनसङ्ख्या ३४,५७२ रहेको छ । यस नगरपालिकाको औसत जनघनत्व ४०३.४ वर्ग कि.मी रहेको छ । सम्पूर्ण जनसङ्ख्या मध्ये महिलाको जनसङ्ख्या १६८०४ वा ४८.५७ प्रतिशत छ भने पुरुषको जनसङ्ख्या १७७६८ अर्थात् ५१.४२ प्रतिशत रहेको छ । यसरी हेर्दा यस नगरपालिकाको जनसङ्ख्याको संरचना राष्ट्रिय जनसङ्ख्या संरचना भन्दा फरक देखिन्छ । वडागत जनसङ्ख्याको भार हेर्ने हो भने सबैभन्दा धेरै जनसङ्ख्या भएको वडा नं. ३ शंकरपोखरी हो जसमा ९२८ घरधुरी र सम्पूर्ण वडा जनसङ्ख्याको १५.७२ प्रतिशत जनसङ्ख्या ओगटेको छ । त्यस्तै दोस्रो ठूलो घरधुरी सङ्ख्या वडा नं. ६ देवीस्थानमा ७९४ घरधुरी छ तर सम्पूर्ण जनसङ्ख्याको ११.९४ प्रतिशत जनसङ्ख्या ओगटेको छ । जम्मा ६८५ घरधुरी रहेको वडा नं. २ थापाठानामा १२.५१ प्रतिशत जनसङ्ख्या रहेको छ । सबैभन्दा कम घरधुरी सङ्ख्या रहेको वडा नं. ७ ठानामौला हो । ठानामौलामा ३२९ घरधुरी सङ्ख्या छ तर सम्पूर्ण जनसङ्ख्या मध्ये सबैभन्दा कम जनसङ्ख्या वडा नं. ९ भंगरामा जम्मा ५.२५ प्रतिशत रहेको छ । यसरी हेर्दा फलेवास नगरपालिकामा घरपरिवार औषत जनसङ्ख्या फरक फरक रहेको स्पष्ट देखिन्छ । वडागत घरधुरी र लैङ्गिक जनसङ्ख्याको विस्तृत विवरण तालिका नं. ४ (क) र (ख) मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४ (क) : वडागत घरधुरी विवरण

वडा नं.	वडाको नाम	घर सङ्ख्या
१	कार्कीनेटा	४१४
२	थापाठाना	६८५
३	शंकरपोखरी	९२८
४	मुडिकुवा	४५४
५	खानीगाउँ	४९९
६	देवीस्थान	७९४
७	लिमिठाना	३३६
८	ठानामौला	३२९
९	भंगरा	४२४
१०	कुर्घा	४४८
११	पाङ्ग्राड	४१५
		५७२६

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

तालिका ४(ख): वडागत लैङ्गिक जनसङ्ख्या विवरण

वडा नं.	वडाको नाम	वडागत लैङ्गिक जनसङ्ख्या विवरण						नगरपालिका जनसङ्ख्यामध्ये प्रतिशत
		महिला	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	तेश्रो लिङ्गी	जम्मा	
१	काकीनेटा	१३१७	४८.७४	१३८५	५१.२५	०	२७०२	७.८१
२	थापाठाना	२११३	४८.८४	२२१३	५१.१५	०	४३२६	१२.५१
३	शंकरपोखरी	२६७५	४९.१९	२७६३	५०.८०	०	५४३८	१५.७२
४	मुडिकुवा	१३७४	४८.५५	१४५६	५१.४४	०	२८३०	८.१८
५	खानीगाउँ	१३५१	४८.१९	१४५२	५१.८०	०	२८०३	८.१०
६	देवीस्थान	१९९६	४८.३४	२१३३	५१.६५	०	४१२९	११.९४
७	लिमिठाना	९६१	४८.६३	१०१५	५१.३६	०	१९७६	५.७१
८	ठानामौला	९४८	४९.०९	९८३	५०.९०	०	१९३१	५.५८
९	भंगरा	१३७०	४७.९८	१४८५	५२.०१	०	२८५५	८.२५
१०	कुर्घा	१३३०	४८.३६	१४२०	५१.६३	०	२७५०	८.२५
११	पाडुराड	१३६९	४८.३४	१४६३	५१.६५	०	२८३२	७.९५
	जम्मा	१६,८०४	४८.५७	१७,७६८	५१.४२	०	३४,५७२	१००

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण, २०७५

४.२ उमेर तथा लिङ्गका आधारमा वडागत जनसङ्ख्या विवरण

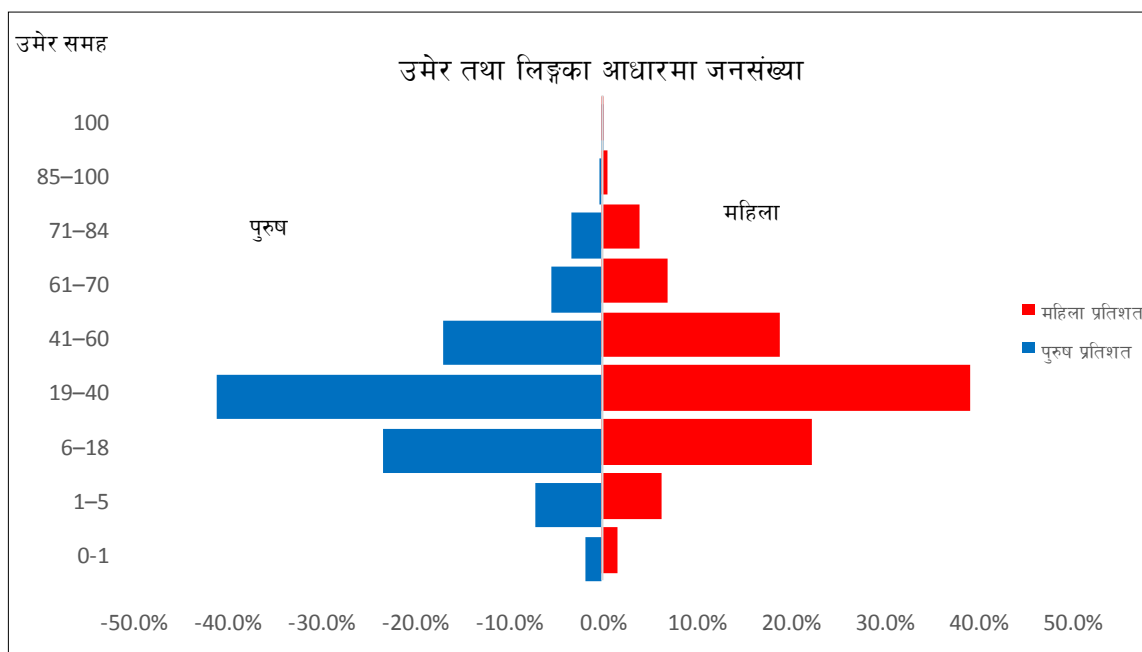
तालिका नं. ५ मा उमेर तथा लैङ्गिक आधारमा फलेवास नगरपालिकाको जनसङ्ख्याको आँकडा प्रस्तुत गरिएको छ । त्यस्तै तालिका नं. ६ मा उमेर तथा लैङ्गिक आधारमा वडागत जनसङ्ख्याको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । उक्त तालिकामा जन्मे देखि ५ वर्षसम्म, ६ देखि १८ वर्षसम्म, १९ देखि ४० वर्षसम्म, ४१ देखि ६० वर्षसम्म, ६१ देखि ७० वर्षसम्म, ७१ देखि १०० वर्षसम्म र १०० वर्ष भन्दा माथिको जनसङ्ख्याको आँकडा प्रस्तुत गरिएको छ । जसमध्ये ०-५ वर्ष उमेर समूहमा महिला तथा पुरुषको जम्मा जनसङ्ख्या २९३६ रहेको छ जुन कूल जनसङ्ख्याको ८.४९ प्रतिशत हुन आउँछ । त्यस्तै ६ देखि १८ वर्षसम्म सम्मको महिला र पुरुषको जनसङ्ख्या ७९३२ छ भने कूल जनसङ्ख्याको २२.९४ प्रतिशत जनसङ्ख्या रहेको छ । १९ वर्षदेखि ६० वर्षसम्मको जनसङ्ख्या जम्मा २०१५६ रहेको छ । यो कूल जनसङ्ख्याको ५८.३० प्रतिशत हुन आउँछ । ६१ वर्षदेखि ७० वर्ष उमेर समूहमा जम्मा २१२७ जनसङ्ख्या रहेको छ जुन कूल जनसङ्ख्याको ६.१५ प्रतिशत हुन आउँछ । ७१ वर्षदेखि माथिको उमेरको जनसङ्ख्या जम्मा १४२० छ जुन सम्पूर्ण जनसङ्ख्याको ४.१० प्रतिशत हुन आउँछ । १०० वर्षभन्दा माथिको उमेर सङ्ख्या जम्मा ९ छ । १०० वर्ष भन्दा बढी बाँच्ने महिलाको सङ्ख्या ७ छ र पुरुषको सङ्ख्या २ छ ।

आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या १९ वर्षदेखि ६० वर्षसम्म मानिन्छ । जसको जनसाङ्खिक भार ५८.३० प्रतिशत रहेको छ । १८ वर्ष भन्दा कम र ६० वर्ष भन्दा बढी उमेरको जनसङ्ख्या ४१.७ प्रतिशत छ जुन जनसङ्ख्या आर्थिक रूपले परनिर्भर रहेको देखिन्छ ।

तालिका ५ : उमेर समुहको आधारमा जनसङ्ख्या

लिङ्ग	० देखि ५ वर्ष	६ देखि १८ वर्ष	१९देखि ६० वर्ष	६१ देखि ७० वर्ष	७१ देखि माथि
पुरुष	१५९५	४१७६	१०३७२	९६२	६६२
महिला	१३४१	३७५६	९७८४	११६५	७५८
जम्मा	२९३६	७९३२	२०१५६	२१२७	१४२०

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

तलिका ६: उमेर तथा लिङ्गका आधारमा वडागत जनसङ्ख्या विवरण

वडा नं.	वडाको नाम	उमेर तथा लिङ्गका आधारमा जनसङ्ख्या विवरण																						
		१ वर्ष भित्र		१-५ वर्ष		६-१८ वर्ष		१९-४० वर्ष		४१-६० वर्ष		६१-७० वर्ष		७१-८४ वर्ष		१०० वर्ष भित्र		१०० वर्ष माथि		जम्मा		जम्मा		
		म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	महिला	पुरुष			
१	काकीनेटा	२४	२०	९३	१३१	३१३	३०७	५२८	५९८	२०९	१९२	९८	७१	४८	५५	४	११	०	०	१३१७	१३८५	२७०२		
२	धापाठाना	३६	४४	१३५	१६२	४९३	५७२	८३८	९२६	३७१	३१९	१६२	१११	७१	७२	७	७	०	०	२११३	२२१३	४३२६		
३	शंकरपोखरी	५९	७२	१६२	१९६	६२२	६२२	१०३७	११७०	४९५	४५४	१७०	१४२	११८	९३	११	१३	१	१	२६७५	२७६३	५५०५		
४	मुडिकुवा	२२	२४	७५	९८	२८५	३०५	५४७	६०३	२६९	२५४	१०२	१२७	६३	४०	११	५	०	०	१३७४	१४५६	२८३०		
५	खानीगाउँ	१६	२२	८८	१११	२५८	३२३	५५७	६१७	२८१	२७१	७५	५६	७०	५०	५	१	१	१	१३५१	१४५२	२८०३		
६	देवीस्थान	३२	२६	१०४	१४९	४३९	४८५	७७४	८६७	४१४	४२०	१४१	१०३	८५	६९	६	१३	२	०	१९९७	२१३२	४१२९		
७	लिमिठाना	१०	१२	५५	५९	२०६	२५२	३९३	३९२	१७९	२०७	६५	५८	४६	३२	७	३	०	०	९६१	१०१५	१९७६		
८	ठानामौला	१८	१७	८२	६४	२१२	२५३	३५५	३९७	१८५	१६७	६६	५७	२५	२४	४	४	०	०	९४७	९८३	१९३०		
९	भंगरा	२७	३२	९४	११३	३३७	३५६	५३७	५९३	२४२	२४७	८०	८३	५०	५८	३	३	०	०	१३७०	१४८५	२८५५		
१०	कुर्घा	१३	२४	८५	९३	२५५	३३०	५३१	५७४	२८१	२६२	९५	७३	५६	५४	१४	१०	०	०	१३३०	१४२०	२७५०		
११	पाङ्गडा	२५	२३	८६	१०३	३३६	३७१	५१९	५९६	२४२	२४६	१११	८१	४५	३८	२	५	३	०	१३६९	१४६३	२८३२		
	जम्मा	२८२	३१६	१०५९	१२७९	३७५६	४१७६	६६१६	७३३३	३१६८	३०३९	११६५	९६२	६७७	५८५	७४	७५	७	२	१६८०४	१७७६७	३४५७१		
	प्रतिशत	१.६८	१.७८	६.३०	७.२०	२२.३५	२३.५०	३९.३७	४१.२७	१८.८५	१७.१०	६.९३	५.४१	४.०३	३.२९	०.४४	०.४२	०.०४	०.०१	१००	१००			
	जम्मा प्रतिशत	८.४९				२२.९४				५८.३०				६.०६				४.१०						

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

४.३ जातीय जनसङ्ख्या

४.३.१ जाति जनजातिको आधारमा वडागत जनसङ्ख्या विवरण

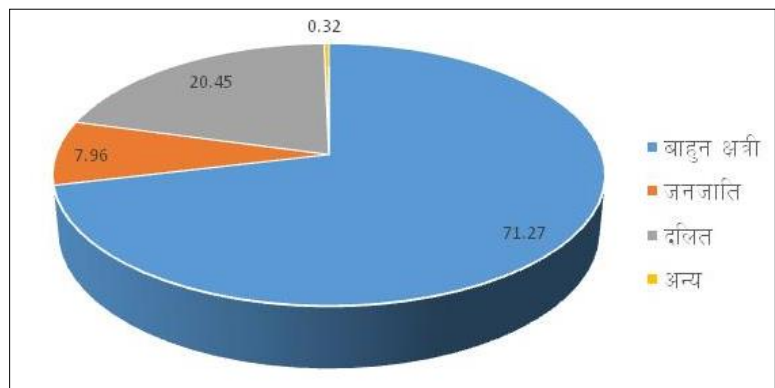
तालिका नं. ७ मा जाति जनजातिको आधारमा वडागत जनसङ्ख्या विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । फलेवास नगरपालिकाको जनजातीय हिसाबले ब्राह्मण, क्षेत्रीको बाहुल्यता रहेको देखिन्छ । अर्थात् सम्पूर्ण जनसङ्ख्याको ७१.२७ प्रतिशत जनसङ्ख्या ब्राह्मण क्षेत्रीको रहेको छ । त्यसैगरी जनजातिको जनसङ्ख्या ७.९६ प्रतिशत र दलितहरूको २०.४५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ (चित्र ४) । अल्पसंख्यक जातिका रूपमा रहेको जनसङ्ख्या ०.३२ प्रतिशत रहेको देखिन्छ, जस अन्तर्गत बोटे, माझी, भुजेल, मुस्लिम लगायतका जातीहरू रहेका छन् ।

तालिका ७: वडागत जात-जातिको जनसङ्ख्या

वडा नं.	वडाको नाम	जाति/जनजाति				जम्मा
		क्षेत्री/ब्राह्मण	जनजाती	दलित	अन्य	
१	कार्कीनेटा	१८२४	१७८	७००	०	२७०२
२	थापाठाना	३४९०	६८६	१४९	१	४३२६
३	शंकरपोखरी	३८८२	५	१४८३	६६	५४३६
४	मुडिकुवा	२२६१	५९	४८२	२८	२८३०
५	खानीगाउँ	१८३८	१०१	८६०	०	२७९९
६	देवीस्थान	२४५७	११०१	५५७	१४	४१२९
७	लिमिठाना	१४४२	१६	५१८	०	१९७६
८	ठानामौला	१०८२	१९५	६५४	०	१९३१
९	भंगरा	२१११	२०७	५३६	०	२८५४
१०	कुर्घा	२२०९	१०४	४३७	०	२७५०
११	पाङ्ग्राड	२०४०	१००	६९२	०	२८३२
जम्मा		२४६३६	२७५२	७०६८	१०९	३४५६५
प्रतिशत		७१.२७	७.९६	२०.४५	०.३२	१००

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण, २०७५

चित्र ४: जात-जातिको आधारमा वडागत जनसङ्ख्या विवरण

४.३.२ धर्मको आधारमा जनसङ्ख्या

तालिका नं. ८ मा धर्मको आधारमा रहेको जनसङ्ख्याको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । फलेवास नगरपालिकाको कूल जनसङ्ख्या ३४५७१ मध्ये ३४१२० जना अर्थात् ९८.७२ प्रतिशत जनसङ्ख्या हिन्दू धर्मावलम्बी भएको देखिन्छ । त्यस्तै ३६२ जना वा १.०५ प्रतिशत जनसङ्ख्या बौद्ध धर्मावलम्बी छन् भने इस्लाम धर्मावलम्बी २७ जना र क्रिश्चियन धर्मावलम्बी ५५ जना रहेको देखिन्छ । बौद्ध धर्मावलम्बीहरु वडा नं. ८, ९ र १० मा रहेको पाइन्छ भने इस्लाम धर्मावलम्बीहरु वडा नं. ४ र ६ मा रहेको देखिन्छ । क्रिश्चियनहरु भने वडा नं. ४, ९ र ११ मा भएको देखिन्छ । प्रस्तुत धर्म सम्बन्धी जनसङ्ख्या विवरण अनुसार फलेवास नगरपालिका एक बहुधार्मिक समुदायको वासस्थान भएको कुरा स्पष्ट देखिन्छ । बहुसङ्ख्यक र अल्पसङ्ख्यक धर्मावलम्बीहरु बिच सहिष्णुता सहअस्तित्व यस नगरपालिकामा देखिन्छ ।

तालिका ८: धर्म र जनसङ्ख्या विवरण

वडा नं.	वडाको नाम	धर्म जनसङ्ख्या				
		हिन्दु	बौद्ध	इस्लाम	क्रिश्चियन	अन्य
१	कार्कीनेटा	२७०२	०	०	०	०
२	थापाठाना	४३१५	०	१	१०	०
३	शंकरपोखरी	५४३५	०	०	०	०
४	मुडिकुवा	२८०२	०	१२	१६	०
५	खानीगाउँ	२७९९	०	०	०	०
६	देवीस्थान	४११५	०	१४	०	०
७	लिमिठाना	१९७६	०	०	०	०
८	ठानामौला	१७७४	१५७	०	०	०
९	भंगरा	२७०१	१३७	०	१६	०
१०	कुर्घा	२६८२	६८	०	०	०
११	पाङ्ग्राड	२८१९	०	०	१३	०
जम्मा		३४१२०	३६२	२७	५५	०
प्रतिशत		९८.७२	१.०५	०.०८	०.१६	

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

४.३.३ शैक्षिक योग्यताको आधारमा जनसङ्ख्या

तालिका नं. ९ मा शैक्षिक योग्यताको अनुसारको वडागत जनसङ्ख्या विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । शैक्षिक योग्यतालाई निरक्षर, साक्षर देखि विद्यावारीधिको वर्गमा वडागत रूपमा वर्गीकृत गरिएको छ । निरक्षरतामा पुरुषको तुलनामा महिलाको जनसङ्ख्या धेरै नै देखिन्छ । फलेवास नगरपालिकामा २०४२ जना महिला निरक्षर भएको देखिन्छ । पुरुषहरुमा ७२८ जना निरक्षर छन् । सबैभन्दा धेरै महिला निरक्षर वडा नं. ३ मा

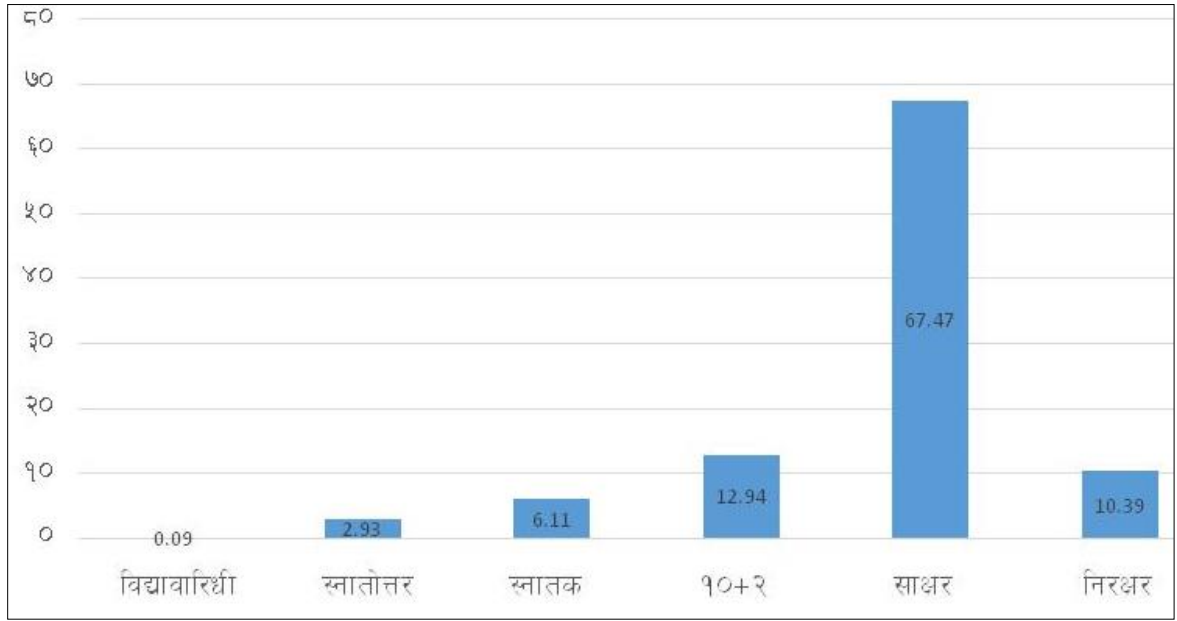
३१८ रहेका छन् भने सबैभन्दा कम निरक्षर वडा नं. ८ ठानामौलामा रहेका छन् । मुडिकुवा, खानीगाउँ, देवीस्थान र लिमिठानाका एक जना महिलाले विद्यावारीधि उपाधिसम्मको अध्ययन गरेका देखिन्छ भने पुरुष मध्ये सबैभन्दा धेरै विद्यावारीधि उपाधि हासिल गर्न वडा नं. ६ को देवीस्थान नै हो जहाँ ७ जना पुरुष र १ जना महिलाले विद्यावारीधि हासिल गरेका छन् । तालिका ८ मा प्रस्तुत जम्मा जनसङ्ख्या २६६४५ मध्ये ०.०९ प्रतिशतले विद्यावारीधि, स्नातकोत्तर तहको शिक्षा २.९७ प्रतिशतले स्नातक तह ६.११ प्रतिशतले, १०+२, १२.९४ प्रतिशतले, ६७.४७ प्रतिशत साक्षर र १०.३९ प्रतिशत निरक्षर जनसङ्ख्या रहेको देखिन्छ ।

तालिका ९: शैक्षिक योग्यता अनुसारको जनसङ्ख्या

वडा नं.	वडाको नाम	शैक्षिक योग्यता अनुसारको जनसङ्ख्या													
		विद्यावारीधि		स्नातकोत्तर		स्नातक		१०+२		साक्षर		निरक्षर		जम्मा	
		म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	महिला	पुरुष
१	कार्कीनेटा	०	२	२०	३८	५७	५५	१२७	१६८	६१८	६९४	९९	३५	९२१	९९२
२	थापाठाना	०	०	११	१८	४१	७१	१५१	१७८	१३४९	१५८५	३१२	९८	१८६४	१९५०
३	शंकरपोखरी	०	२	३१	८९	८१	१६१	२११	२८३	१४४६	१५३८	३१८	१००	२०८७	२१७३
४	मुडिकुवा	१	२	४०	१०२	७६	११०	१७३	२२१	८००	८२१	१७८	४८	१२६८	१३०४
५	खानीगाउँ	१	०	३०	७३	८१	१०७	१५८	१७१	५०९	५७१	१९३	५७	९७२	९७९
६	देवीस्थान	१	७	५७	१०९	१४५	१६१	२१५	२८२	८९६	९९०	२०४	४६	१५१८	१५९५
७	लिमिठाना	१	२	१६	३५	६३	६७	१२३	१७६	४६३	४६७	१३३	८०	७९९	८२७
८	ठानामौला	०	१	१	२	६	१२	४७	४४	१४४	१४६	४६	२०	२४४	२२५
९	भंगरा	०	१	१२	३३	४३	४४	७२	१०४	९९३	१ १४७	१६६	७२	१२८६	१४०१
१०	कुर्घा	०	२	१२	३०	७३	१०५	१३३	१८५	४३१	४६७	१७०	८४	८१९	८७३
११	पाडुराड	०	१	११	२३	२५	४६	१०६	१२२	८६८	१०३५	२२३	८८	१२३३	१३१५
	जम्मा	४	२०	२४१	५५२	६९१	९३९	१५१६	१९३४	८५१७	९४६१	२०४२	७२८	१३०११	१३६३४
	प्रतिशत	०.०९		२.९३		६.११		१२.९४		६७.४७		१०.३९			

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण, २०७५

चित्र ५: फलेवास नगरपालिकामा शैक्षिक योग्यता अनुसारको जनसङ्ख्या

४.३.४ अपाङ्गताका आधारमा वडागत जनसङ्ख्या

तालिका नं. १०मा अपाङ्गताका आधारमा वडागत जनसङ्ख्या विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। अपाङ्गतालाई पूर्ण, आंशिक तथा सामान्य वर्गमा विभाजन गरिएको छ। त्यस्तै अपाङ्गताको वर्गीकरण गर्दा शारीरिक, बौद्धिक, दृष्टिविहीन, सुस्तश्रवण, भकभके, बहु अपाङ्गता तथा अन्य गरी आठवटा वर्गमा विभाजन गरिएको छ। हरेक वर्गको महिला र पुरुष अपाङ्गताको आधारमा आँकडा प्रस्तुत गरिएको छ। अपाङ्गता भएको जम्मा जनसङ्ख्या ४७५ मध्ये शारीरिक अपाङ्गता ४४ प्रतिशत छ भने बौद्धिक अपाङ्गता १३.४७ रहेको छ। दृष्टिविहीनहरूको सङ्ख्या पनि ९.६८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। जम्मा अपाङ्गता भएको जनसङ्ख्या मध्ये सबै प्रकारको अपाङ्गता भएका पुरुषको जनसङ्ख्या ६०.२० प्रतिशत छ भने सबै प्रकारका अपाङ्गता भएका महिलाको जनसङ्ख्या १८९ मा ३९.७८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। सम्पूर्ण अपाङ्गताको औषत सङ्ख्या हेर्दा ४४ जना प्रति अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू रहेको देखिन्छ।

तालिका १०: अपाङ्गताको वर्गीकरण तथा विवरण

वडा नं.	वडाको नाम	अपाङ्गता						अपाङ्गताको वर्गीकरण													
		पूर्ण		आंशिक		सामान्य		शारीरिक		बौद्धिक		दृष्टिविहीन		सुस्तश्रवण		भकभके		बहु अपाङ्गता (धेरै)		अन्य	
		म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु
१	कार्कीनेटा	३	१	४	४	२	१	९	१४	१	१	२	१	०	१	३	३	२	०	२	५
२	थापाठाना	३	१	५	११	४	५	८	१२	३	६	२	३	३	३	१	१	१	२	०	०
३	शंकरपोखरी	२	३	६	१४	६	१९	१०	१७	१	०	०	६	४	५	१	६	३	४	२	३
४	मुडिकुवा	१	३	११	१२	५	६	१०	१४	६	६	०	०	४	१	२	१	२	२	०	०
५	खानीगाउँ	१	२	८	७	४	७	६	१२	३	२	२	२	२	२	५	६	१	१	०	०
६	देवीस्थान	४	३	१	३	१	६	५	३	४	२	२	०	०	९	०	४	०	०	०	१
७	लिमिठाना	४	८	११	१२	५	७	१०	१२	३	५	५	५	१	४	०	१	०	०	१	१
८	ठानामौला	०	२	१	२	३	१०	४	१२	०	०	२	१	०	०	०	२	२	०	०	१
९	भंगरा	२	४	३	५	९	७	६	२	१	१	०	१	२	८	१	०	३	०	०	०
१०	कुर्घा	१	३	६	१८	४	६	३	१०	२	५	२	२	०	०	०	३	४	७	०	१
११	पाङ्गड	०	२	५	११	१९	२९	१२	१८	४	८	३	५	४	३	२	१	०	४	०	२
	जम्मा	२१	३२	६१	९९	६२	१०३	८३	१२६	२८	३६	२०	२६	२०	३६	१५	२८	१८	२०	५	१४

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण, २०७५

४.३.५ एकल पुरुष तथा महिलाको जनसङ्ख्या

तालिका नं. ११ मा एकल पुरुष तथा महिलाको जनसङ्ख्या विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । फलेवास नगरपालिकामा एकल पुरुष तथा महिलाको जम्मा जनसङ्ख्या ११६० रहेको छ । त्यसमध्ये ९९१ महिलाको जनसङ्ख्या छ । जुन ८५.४३ प्रतिशत रहेको छ । एकल पुरुषको सङ्ख्या जम्मा १६९ जना वा १४.५६ प्रतिशत रहेको छ । सबैभन्दा ठूलो सङ्ख्यामा एकल महिला तथा पुरुष भएको वडा नं. २ थापाठाना हो । जहाँ सम्पूर्ण एकल पुरुष तथा महिला मध्ये १४.१४ प्रतिशत जनसङ्ख्या ओगटेको छ । सबैभन्दा कम एकल महिला तथा पुरुष भएको स्थान लिमीठाना हो । वडा नं. ७ लिमीठानामा जम्मा २.९३ प्रतिशत मात्र एकल महिला तथा पुरुष रहेको देखिन्छ ।

तालिका ११: एकल पुरुष तथा महिला

वडा नं.	वडाको नाम	महिला	पुरुष	जम्मा	प्रतिशत
१	कार्कीनेटा	७५	१५	९०	७.७६
२	थापाठाना	१५१	१३	१६४	१४.१४
३	शंकरपोखरी	११०	१८	१२८	११.०३
४	मुडिकुवा	१०१	२०	१२१	१०.४३
५	खानीगाउँ	१२३	८	१३१	११.२९
६	देवीस्थान	१२६	३२	१५८	१३.६२
७	लिमीठाना	३२	२	३४	२.९३
८	ठानामौला	४४	१५	५९	५.०९
९	भँगरा	६६	२१	८७	७.५०
१०	कृर्घा	६९	१४	८३	७.१६
११	पाङ्ग्राड	९४	११	१०५	९.०५
	जम्मा	९९१	१६९	११६०	१००

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

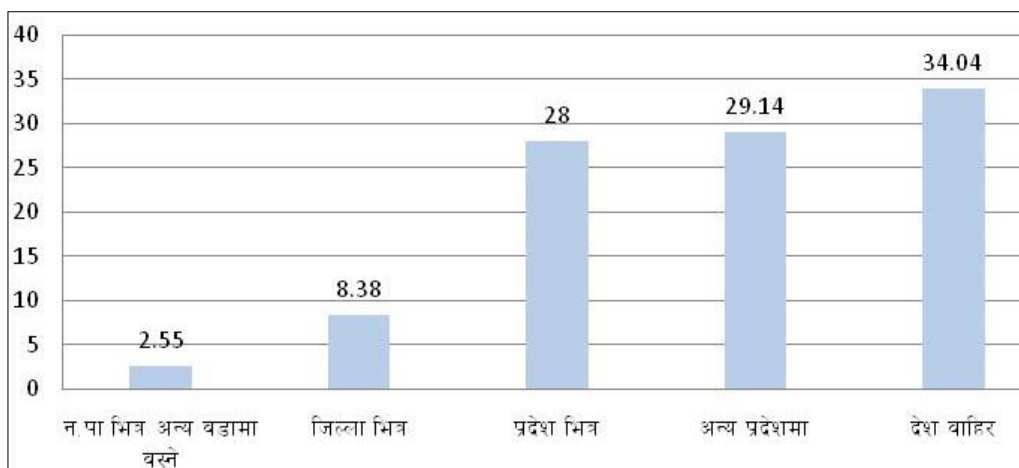
४.४ अस्थायी बसोबास तथा बसाइँसराई

तालिका नं. १२ मा अस्थायी बसोबास तथा बसाइँसराई सम्बन्धी विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । फलेवास नगरपालिकाका जम्मा ११७६३ व्यक्तिहरु विभिन्न प्रयोजन शिक्षा, रोजगार, व्यवसाय, उपचार गर्न न.पा.को अन्य वडामा पर्वत जिल्लाभित्रै प्रदेश भित्र अन्य प्रदेशमा र विदेशमा गएको देखिन्छ । अस्थायी बसाइँसराई गर्नेहरु मध्ये ३४.०५ प्रतिशत व्यक्तिहरु बाहिर गएको तथ्याङ्कको आँकडाले देखाउँछ । दोस्रो ठूलो जनसङ्ख्या २९.१४ प्रतिशत गण्डकी प्रदेश बोहकका प्रदेशमा बसाइँसराई गरेको देखिन्छ (चित्र ६) ।

तालिका १२: अस्थायी बसोवास तथा बसाइँसराई सम्बन्धी विवरण

वडा नं	वडाको नाम	अस्थायी बसोवास तथा बसाइँसराई सम्बन्धी विवरण					जम्मा	प्रतिशत
		न.पा भित्र अन्य वडामा बस्ने	जिल्ला भित्र	प्रदेश भित्र	अन्य प्रदेशमा	देश बाहिर		
१	काकीनेटा	७	२०	४११	२०२	३३१	७२१	६.१३
२	थापाठाना	२२	५२	४२६	२१३	४७८	११९१	१०.१२
३	शंकरपोखरी	२८	२१४	३७०	५००	६१९	१७३१	१४.७२
४	मुडिकुवा	४२	१८४	४०५	४३०	३०४	१३६५	११.६०
५	खानीगाउँ	१८	९४	२९३	२८९	३५७	१०५१	८.९३
६	देवीस्थान	१	३९	१०१	३४५	४६८	९५४	८.११
७	लिमीठाना	६	६९	१५९	२९३	२१५	७४२	६.३०
८	ठानामौला	२१	१११	१७८	१५२	१३९	६०१	५.११
९	भंगरा	५३	६०	४९६	२६६	३३२	१२०७	१०.२६
१०	कुर्घा	५७	५७	२०५	३७२	३५०	१०४१	८.८५
११	पाङ्ग्राड	४५	८६	२५०	३६६	४१२	११५९	९.८५
जम्मा		३००	९८६	३२९४	३४२८	४००५	११७६३	
प्रतिशत		२.५५	८.३८	२८	२९.१४	३४.०५	१००	१००

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण, २०७५

चित्र ६: अस्थायी बसोबास तथा बसाइँसराई सम्बन्धी विवरण

४.५ सिपमूलक जनशक्तिको जनसाङ्खिक अवस्था

तालिका नं. १३ मा फलेवास नगरपालिकाको सिपमूलक जनशक्तिको जनसाङ्खिक विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । उपलब्ध सिपलाई पाँच सामान्य सिपमा विभाजन गरेर विश्लेषण गर्न सकिन्छ । गृह निर्माण सम्बन्धी सीप (सिकर्मी, डकर्मी, ढलान, पलम्बर, हाउस वायरिङ) को जम्मा सङ्ख्या ११०५ जना रहेको छ । परम्परागत जातीय पेसा (सिलाई, कटाई, छालाजुत्ता, सुनचाँदीका गहना निर्माण, फलामका भाँडाकुँडा) सम्बन्धी सीप भएका व्यक्तिहरू २८१ जना, परम्परागत तथा स्थानीय सिप (डोको, डाला बुन्ने) ३५९ जना, सञ्चार प्रविधि सम्बन्धी सिप भएका ११८ जना र गाडी चालक र मर्मत सम्भारकर्ताहरू २२९ जना रहेको देखिन्छ । हाल आम जनसमुदायमा वैयक्तिक सौन्दर्यताको बढ्दो चासोसँगै १८ जनाले व्यूटिसियनको सिप पनि प्राप्त गरिसकेको देखिन्छ । वडा नं. ३ शंकरपोखरीमा सिपमूलक जनशक्ति सबैभन्दा धेरै भएको देखिन्छ । वडा नं. ४ मुडिकुवा सिपमूलक पेसाका हिसाबले सबैभन्दा न्यून जनशक्ति रहेको देखिन्छ ।

तालिका १३: मा फलेवास नगरपालिकाको सिपमूलक जनशक्तिको जनसाङ्खिक विवरण

वडा नं.	वडाको नाम	डाइभर	सिकर्मी डकर्मी	घर निर्माण (ढलान)	पलम्बर	हाउस वयरिङ्ग	सिलाई कटाई	कम्प्युटर सिकाउन	छाला जुता	डोका डाला बुन्ने	सूचार्थीका राहना बनाउने	फलामका भाँडाकुँडा	माटाका भाँडा	काठका भाँडा	मोबाइल मर्मत	टिभी, रेडियो मर्मत	मोटर साइकल मर्मत	गाडी मर्मत	व्युटिसियन	अन्य
१	कार्कीनेटा	१५	६४	५	१	२	७	२	१	२४	९	२	०	०	१	२	०	०	२	१
२	थापाठाना	२९	२५	३	१	२	७	९	०	७	१	०	०	०	१	३	०	०	३	०
३	शंकरपोखरी	३४	१५५	६९	१०	१५	२४	१४	६	१५०	१७	३६	०	०	५	५	३	१	२	०
४	मुडिकुवा	६	३८	१६	३	९	२	२	१	३५	६	४	०	०	१	०	०	०	१	०
५	खानीगाउँ	८	३०	७	११	६	१५	१	०	१२	१६	७	०	०	२	०	०	०	१	०
६	देवीस्थान	१५	२०	६	२	३	९	४	०	१	४	२	०	०	५	७	३	२	५	०
७	लिमीठाना	११	७५	२०	५	५	१४	८	०	१८	५	३	०	०	२	२	०	०	१	२
८	ठानामौला	२२	५१	२	२	५	१	२	१	४	०	२०	०	०	९	३	०	०	२	१
९	भँगरा	२२	४७	०	४	१४	१०	६	०	३२	०	०	०	०	०	१	०	०	०	२
१०	कुर्घा	११	५०	६	५	७	६	३	१	२६	२	११	०	०	०	१	०	०	१	०
११	पाड्राड	४४	४१	३५	१	१०	१८	५	०	५०	८	५	०	३	५	७	३	०	०	३
	जम्मा	२१७	५९६	१६९	४५	७८	११३	५६	१०	३५९	६८	९०	०	३	३१	३१	९	३	१८	९

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

४.५.१ पेसागत सक्रिय जनशक्ति

तालिका नं. १४ मा विभिन्न पेसामा सक्रिय जनशक्तिको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । फलेवास नगरपालिकामा डाक्टर, इन्जिनियर, सब इन्जिनियर, शिक्षक, कर्मचारी, नेपाली सुरक्षाकर्मी, भारतीय सुरक्षाकर्मी तथा बेलायतमा कार्यरत सुरक्षाकर्मी गरी कुल १९०५ जना विभिन्न पेसामा रोजगारीको लागि सक्रिय भएको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा रहेका ३२ जना डाक्टर मध्ये पुरुष २३ र महिला ९ जना रहेका छन् । त्यसैगरी इन्जिनियरहरू ५२ जना, सब इन्जिनियर ११, शिक्षक ५२७, सहकारी कर्मचारी ४४५ जना, नेपाली सुरक्षाकर्मी ४६३ जना, भारतीय सुरक्षाकर्मी २४७ जना र बेलायतमा सुरक्षाकर्मी ७ जना रहेको देखिन्छ । कुल पेसागत रूपमा सक्रिय जनशक्ति मध्ये शिक्षक तथा कर्मचारी १०६७ जना रहेको देखिन्छ जुन पेसागत सक्रिय जनशक्तिको ५६.०१ प्रतिशत हो । त्यस्तै दोस्रो ठूलो जनशक्ति देश विदेशमा सुरक्षाकर्मीको रूपमा कार्यरत भएको देखिन्छ । जुन सम्पूर्ण पेसामा संलग्न जनसङ्ख्याको ३७.६४ प्रतिशत हुन आउँछ । प्राविधिक पेसाको हकमा जम्मा ९५ अर्थात् ५.३ प्रतिशत मात्र कार्यरत रहेको देखिन्छ । त्यसै गरी कृषि तथा पशु प्राविधिकको सङ्ख्या महिला ५ र पुरुष ३२ गरी जम्मा ३७ जना -करिब २ प्रतिशत) र लेखा परीक्षक, मानव अधिकारकर्मी, सामाजिक अगुवा, सहकारी अगुवा, सामाजिक अभियन्ता लगायतका क्षेत्रमा महिला ६ र पुरुष ६४ गरी जम्मा ७० जना विभिन्न क्षेत्रको जनशक्ति कार्यरत रहेको देखिन्छ । (तालिका नं १४ क र १४ ख) ।

तालिका १४ (क): पेसा सम्बन्धी जनशक्तिको जनसाङ्खिक विवरण

वडा नं.	वडाको नाम	डाक्टर		इन्जिनियर		ओ. सि/सव ओ.सी		शिक्षक		कर्मचारी		नेपाली सुरक्षा कर्मी		सुरक्षा कर्मी भारत		सुरक्षा कर्मी वेलायत		जम्मा
		म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	
१	कार्कीनेटा	१	०	०	४	०	१	१५	१९	१०	१९	०	२४	०	६	०	०	९९
२	थापाठाना	०	०	०	४	०	०	२९	२९	२०	२९	२	९१	०	८८	०	३	२९५
३	शंकरपोखरी	१	३	२	२	२	१	२०	६६	१८	६६	६	६७	०	२२	०	०	२७६
४	मुडिकुवा	२	५	०	६	०	२	२०	५९	२०	५९	७	२८	०	१०	१	१	२२०
५	खानीगाउँ	१	४	२	५	०	१	१७	५८	२०	५८	१	२१	२	७	०	०	१९७
६	देवीस्थान	३	६	२	१०	०	१	३७	४६	१६	४६	४	३७	०	४४	०	२	२५४
७	लिमिठाना	०	०	०	४	०	०	८	१२	३	१२	०	३०	१	३	०	०	७३
८	ठानामौला	०	०	०	१	०	०	५	७	५	७	०	५२	१	१०	०	०	८८
९	भंगरा	०	०	१	३	०	०	१२	०	१	०	४	४९	०	१०	०	०	८०
१०	कुर्घा	०	५	०	३	०	२	२४	१४	६	१४	०	२५	०	१६	०	०	१०९
११	पाडुराड	१	०	०	३	०	१	१७	१३	३	१३	१	१४	२	२५	०	०	९३
जम्मा		९	२३	७	४५	२	९	२०४	३२३	१२२	३२३	२५	४३८	६	२४१	१	६	१७८४

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण, २०७५

तालिका १४ (ख): पेसा सम्बन्धी जनशक्तिको जनसाङ्खिक विवरण

वडा नं.	वडाको नाम	पशु प्राविधिक (जेटिए)		कृषि प्राविधिक (जेटिए)		लेखा परीक्षक		उद्यम विकास सहजकर्ता		मानव अधिकार कर्मी		सामाजिक अगुवा जिल्ला तह		सहकारी अगुवा जिल्ला तह		सामाजिक अभियन्ता जिल्ला तह		जम्मा
		म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	
१	कार्कीनेटा	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
२	थापाठाना	०	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२
३	शंकरपोखरी	०	१	०	०	०	०	०	१	०	०	०	२	१	१	०	४	१०
४	मुडिकुवा	१	४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	०	४	०	१०	२१
५	खानीगाउँ	०	४	०	३	०	०	१	१	०	२	२	४	०	०	०	०	१७
६	देवीस्थान	०	०	१	३	०	१	३	६	०	०	०	१	०	२	०	३	२०
७	लिमिठाना	०	२	०	२	०	१	०	१	०	०	०	३	०	०	०	४	१३
८	ठानामौला	०	३	०	१	०	०	०	०	०	०	२	२	०	०	०	५	१३
९	भंगरा	०	०	०	४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	४
१०	कुर्घा	१	२	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	५
११	पाङ्गुराङ	०	०	०	१	०	१	०	१	१	१	०	५	०	२	०	३	१५
	जम्मा	२	१६	३	१६	०	४	४	१०	१	३	४	१९	१	९	०	२९	१२१

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

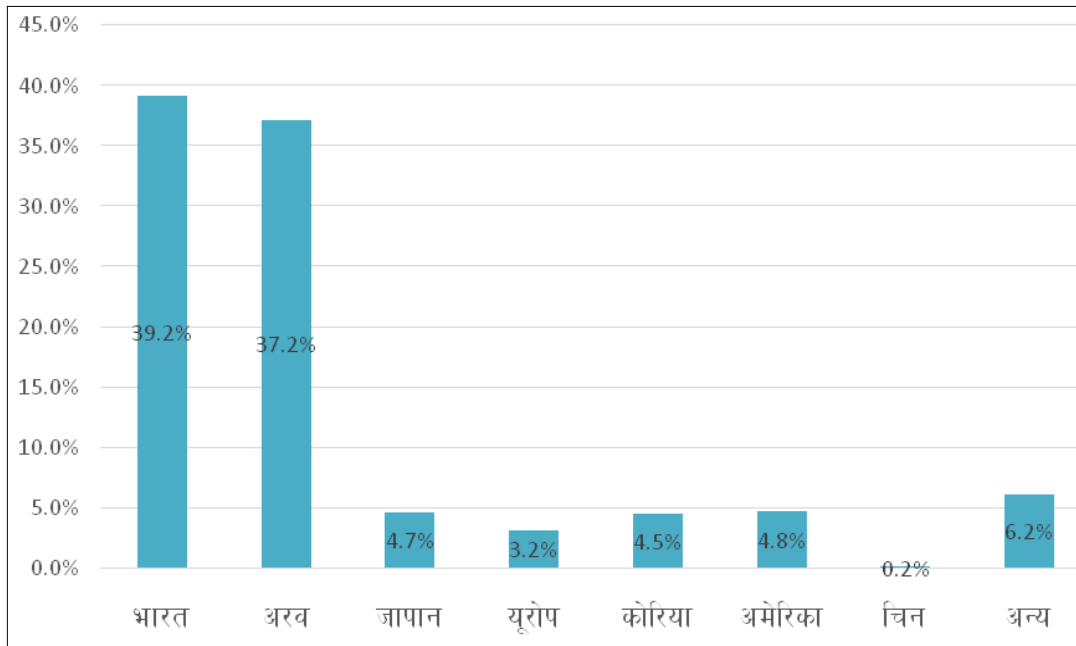
४.५.२ वैदेशिक रोजगार

तालिका १५ मा वैदेशिक रोजगारको लागि गन्तव्य देशहरूको विवरण प्रस्तुत भएको छ । फलेवास नगरपालिकाका ११ वटै वडाहरूबाट रोजगारीका सिलसिलामा विदेश जाने पुरुष तथा महिलाहरूको सङ्ख्या ३८५३ रहेको देखिन्छ । महिलाहरू भारत, अमेरिका, जापानमा सबैभन्दा धेरै पुगेको देखिन्छ । ती देशहरूमा भारत, अरव, जापान, युरोप, कोरिया, अमेरिका र चीन छन् । फलेवास नगरपालिकाबाट सबैभन्दा धेरै वैदेशिक रोजगारको गन्तव्य भारत छ भने दोस्रोमा अरवका विभिन्न देशहरू छन् । त्यसपछि उच्च आम्दानी गर्ने देशहरू जस्तै जापान, युरोपका विभिन्न देशहरू, कोरिया, अमेरिका र चीन रहेका छन् । वैदेशिक रोजगारलाई वडागत तहमा विश्लेषण गर्ने हो भने सबै भन्दा धेरै वार्ड नं. ३ शंकरपोखरीबाट रोजगारमा विदेश गएको देखिन्छ । दोस्रो स्थानमा वार्ड नं. ६ देवीस्थान रहेको छ भने तेस्रो स्थानमा वार्ड नं. २ थापाठाना रहेको छ (चित्र ७) ।

तालिका १५: वैदेशिक रोजगारमा गएको देश र सङ्ख्या

वडा नं.	वडाको नाम	वैदेशिक रोजगारमा गएको देश र सङ्ख्या															
		भारत		अरव		जापान		युरोप		कोरिया		अमेरिका		चीन		अन्य	
		म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु
१	कार्कीनेटा	३३	८३	०	९४	३	१०	१०	८	०	९	८	५	०	०	३	१०
२	थापाठाना	९	१७१	३	१७४	३	१०	१	६	०	२५	७	११	०	०	१	५०
३	शंकरपोखरी	६०	२४७	२	१८३	१२	२४	०	३	०	२१	६	१३	०	०	०	२
४	मुडिकुवा	२२	११३	०	९७	६	१५	०	४	०	१५	४	७	०	१	०	६
५	खानीगाउँ	१४	८८	५	१४८	६	१०	३	८	०	५	१९	२७	०	०	११	१३
६	देवीस्थान	२४	१२६	३	१७५	१३	२०	११	३०	५	३८	१०	१६	०	०	१	१८
७	लिमिठाना	२०	८२	१	७०	१	३	२	८	२	११	१	५	०	०	२	९
८	ठानामौला	९	२६	०	५०	४	८	०	३	०	४	४	२	०	१	१	३४
९	भँगरा	१७	९४	१	१२४	१	५	४	७	०	१९	१०	१२	०	०	७	१७
१०	कुर्घा	१२	९८	२	१४३	१	१०	१	४	०	११	३	५	०	०	४	१५
११	पाङ्ग्राड	२६	१३६	०	१५८	२	१४	०	१०	०	१०	१	९	३	२	४	३१
	जम्मा	२४६	१२६४	१७	१४१६	५२	१२९	३२	९१	७	१६८	७३	११२	३	४	३४	२०५
	जम्मा	१५१०		१४३३		१८१		१२३		१७५		१८५		७		२३९	

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण २०७५

चित्र ७: वैदेशिक रोजगारमा गएको देश

४.५.३ मुख्य पेसा, आम्दानी र खर्च

तालिम १६ मा मुख्य पेसा, आम्दानी र खर्चको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। मुख्य पेसा अन्तर्गत नोकरी, व्यापार, व्यवसाय, कृषि, वैदेशिक रोजगार र ज्याला मजदुरी रहेका छन्। कृषिमा सबैभन्दा धेरै ३३६५ (घर परिवार/व्यक्ति) संलग्न भएको देखिन्छ भने दोस्रो मुख्य आम्दानीको स्रोत वा दोस्रो मुख्य पेसा वैदेशिक रोजगार रहेको छ। तेस्रो स्थानमा ज्याला मजदुरी पर्दछ भने व्यापार/व्यवसाय चौथो स्थानमा पर्दछ।

तालिम १६: मा मुख्य पेसा, आम्दानी र खर्चको विवरण

वडा नं.	वडाको नाम	मुख्य पेसा					वार्षिक आम्दानी खर्च रु. (लाख मा)		
		नोकरी	व्यापार/ व्यवसाय	कृषि	वैदेशिक रोजगार	ज्याला मजदुरी	आम्दानी	खर्च	वचत
१	कार्कीनेटा	३३	६३	११४	१०२	९४	११९०२३०००	९५४१९०००	२३६०४०००
२	थापाठाना	४७	७९	४९८	४३	९	२००११८५००	३४७२३५००	१६५३९५०००
३	शंकरपोखरी	३३	७८	५८२	७४	१४७	१००००००	६५००००	३५००००
४	मुडिकुवा	३०	१६	३४३	३५	३०	३६१८२०००	३३४६६०००	२७१६०००
५	खानीगाउँ	३२	४१	१४१	१४१	५१	१०६८००००	८१६५०००	२५१५०००
६	देवीस्थान	२१	६१	६४९	४१	२१	३९३००००	२५५५०००	१३७५०००
७	लिमिठाना	३७	२८	१४७	६३	६५	४०६१७०००	३८९२९०००	७२०३०००
८	ठानामौला	६८	२७	५०	८१	१०३	७६७७८०००	२६८८८०००	१६०८००००
९	भँगरा	२८	१५	३०३	३७	३९	२६२२०००	२४०५०००	३२००००
१०	कुर्घा	३८	३५	२७१	७१	२०	७९६७३०००	६०५१००००	१९१६३०००
११	पाङ्गडा	१५	३०	२६७	७०	२४	५४६०८०००	२३१६८०००	३१४४००००
जम्मा		३८२	४७३	३३६५	७५८	६०३	६२५२३१५००	३२६८७८५००	२७०१६१००

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण २०७५

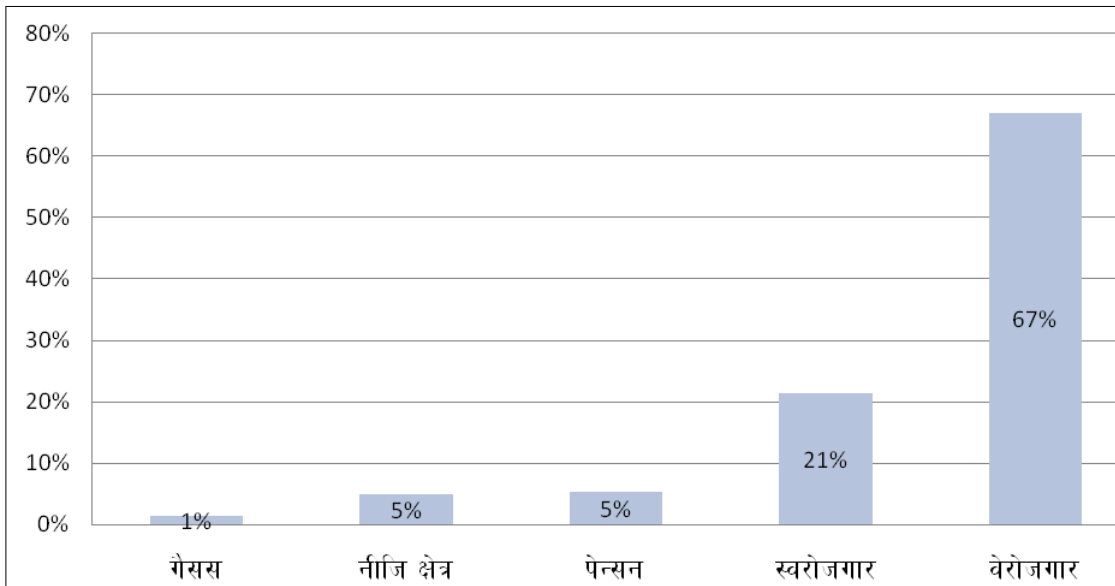
४.५.४ रोजगारका थप क्षेत्रहरु

तालिका १७ मा रोजगारिका थप क्षेत्रहरु जस्तै गैसस, निजी क्षेत्र र स्वरोजगार अर्न्तगत २५३५ को सङ्ख्यामा सहभागिता भएको देखिन्छ । जसमा महिलाको सङ्ख्या ७६७ रहेको छ । आफ्नो जीवन निर्वाहको लागि विभिन्न रोजगारीका क्षेत्रबाट सेवा निवृत्त भएका ६४० जना व्यक्तिहरुले पेन्सन प्राप्त गर्दछन् । त्यस मध्येमा महिलाको सङ्ख्या ८० छ । गैर सरकारी संघ संस्थामा काम गर्ने क्षेत्र एउटा विकल्प भएको देखिन्छ । सो क्षेत्र अर्न्तगत १६१ जना व्यक्तिहरु संलग्न रहेको देखिन्छ । निजी क्षेत्रको हकमा जम्मा ५७९ जनाले रोजगार प्राप्त गरेको देखिन्छ, जसमध्ये १६४ जना महिला छन् । त्यस्तै ७९७७ जना बेरोजगार देखिन्छ, जसमा महिलाको अंश ४८४२ रहेको छ । सबै भन्दा धेरै बेरोजगार वडा ३ शंकरपोखरीमा देखिन्छ । समग्र नगरपालिका भित्र बेरोजगार नागरिकको प्रतिशत २३.०७ प्रतिशत छ । जसमा महिला जनसङ्ख्याको २८.८१ प्रतिशत मात्र बेरोजगार भएको देखिन्छ भने पुरुष जनसङ्ख्याको १७.६४ प्रतिशत बेरोजगार देखिन्छ (चित्र ८) ।

तालिका १७: रोजगारको थप क्षेत्रहरुको अवस्था

वडा नं.	वडाको नाम	रोजगारको थप क्षेत्रहरुको अवस्था									
		गैसस		निजी क्षेत्र		पेन्सन		स्वरोजगार		बेरोजगार	
		म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु
१	काकीनेटा	३	१९	१४	३६	१	२९	१४	३७	१३२	१३९
२	थापाठाना	५	८	३१	५८	३६	१३०	४१	७१	७३९	३५८
३	शंकरपोखरी	८	२४	१७	२२	३	६७	६६	२८२	११५२	९१४
४	मुडिकुवा	८	२६	६	४७	३	३८	७४	३१८	५३७	१५४
५	खानीगाउँ	७	१०	३१	५९	६	१९	५८	७२	४८९	२५५
६	देवीस्थान	३	९	१८	३४	०	८१	२००	२४९	५२९	४०३
७	लिमिठाना	२	५	२७	७५	०	२८	१६९	३२४	२२१	१४८
८	ठानामौला	१	४	३	१७	२	४५	३७	४३	८८	४८
९	भंगरा	०	१	२	१८	१	५५	१	७	२४३	१८७
१०	कुर्घा	१	८	५	२१	१२	३२	६४	२७१	२२६	१७६
११	पाडुराड	२	७	१०	३१	१६	३६	४३	९४	४८६	३५३
	जम्मा	४०	१२१	१६४	४१८	८०	५६०	७६७	१७६८	४८४२	३१३५

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण, २०७५

चित्र ८ : रोजगारको थप क्षेत्रहरूको अवस्था प्रतिशतमा

४.६ सामाजिक आन्दोलन कर्मीहरू

तलिका १८ मा जिल्ला तहमा क्रियाशील दलको नेता, उद्यम विकास सहजकर्ता, मानव अधिकार कर्मी, सामाजिक अगुवा, सहकारी अगुवा, सामाजिक अभियन्ताको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । १५० जना महानुभावहरू जिल्ला तहमा राजनीति, सामाजिक, आर्थिक विकासका क्षेत्रमा सकृय भएको देखिन्छ । यस मध्ये २३ जना महिलाले नेतृत्व गरिरहेको देखिन्छ । जिल्ला स्तरको नेतामा वार्ड नं. ११ पाड्राड सवै भन्दा ठूलो सङ्ख्यामा रहेको छ ।

तलिका १८: वडागत सामाजिक आन्दोलनमा संलग्न जनशक्ति

वडा नं.	वडाको नाम	दलको नेता जिल्ला तह		उद्यम विकास सहजकर्ता		मानव अधिकारकर्मी		सामाजिक अगुवा जिल्ला तह		सहकारी अगुवा जिल्ला तह		सामाजिक अभियन्ता जिल्ला तह	
		म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु
१	काकीनेटा	०	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२	थापाठाना	१	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३	शंकरपोखरी	०	४	०	१	०	०	०	२	१	१	०	४
४	मुडिकुवा	३	६	०	०	०	०	०	२	०	४	०	१०
५	खानीगाउँ	१	६	१	१	०	२	२	४	०	०	०	०
६	देवीस्थान	१	८	३	६	०	०	०	१	०	२	०	३
७	लिमिठाना	१	५	०	१	०	०	०	३	०	०	०	४

८	ठानामौला	२	२	०	०	०	०	२	२	०	०	०	५
९	भँगरा	१	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१०	कुर्घा	०	५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
११	पाङ्ग्राड	३	१४	०	१	१	१	०	५	०	२	०	३
जम्मा		१३	५७	४	१०	१	३	४	१९	१	९	०	२९

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

४.७ व्यावसायिक प्रकृतिका सेवा सुविधा

तालिम १९ मा फलेवास नगरपालिकामा रहेका विभिन्न व्यावसायिक प्रकृतिका सेवा सुविधा सम्बन्धी विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा खुद्रा किराना पसल सबैभन्दा बेरै रहेका छन् भने दोस्रो स्थानमा होटेल व्यवसाय भएको देखिन्छ । तेस्रो स्थानमा राइसमिल रहेका छन् । चौथो र पाँचौ स्थानमा पशु तथा कृषि फर्महरू रहेका छन् । यी सेवा सुविधा तथा उद्योग व्यवसायका अतिरिक्त थोक किराना पसल, भाँडा पसल, उद्योग, ढुवानी साधन, यातायात साधन, मेडिकल पसल, भेटनरी पसल, स्टेशनरी पसल, फोटो, फेन्सी पसल, सिलाई कटाई, दाना पसल, सुनचाँदी पसल, खाजा पसल, मेसिन औजार पसल, इलेक्ट्रोनिक, दुध, डेरी, तरकारी, वीउ आदि रहेका छन् । सम्पूर्ण वडामा विभिन्न स्रोतबाट फलेवास नगरवासीको वार्षिक आम्दानी रु ६२५२३१५०० छ भने वार्षिक खर्च ३२६८७८५०० छ भने वार्षिक वचत २७०१६१००० रहेको देखिन्छ ।

तालिका १९ (क): पेसा तथा आम्दानी खर्चको अवस्था

वडा नं.	वडाको नाम	मुख्य पेसा					वार्षिक आम्दानी खर्च रु.		
		नोकरी	व्यापार/ व्यवसाय	कृषि	वैदेशिक रोजगार	ज्याला मजदुरी	आम्दानी	खर्च	वचत
१	कार्कीनेटा	३३	६३	११४	१०२	९४	११९०२३०००	९५४१९०००	२३६०४०००
२	थापाठाना	४७	७९	४९८	४३	९	२००११८५००	३४७२३५००	१६५३९५०००
३	शंकरपोखरी	३३	७८	५८२	७४	१४७	१००००००	६५००००	३५००००
४	मुडिकुवा	३०	१६	३४३	३५	३०	३६१८२०००	३३४६६०००	२७१६०००
५	खानीगाउँ	३२	४१	१४१	१४१	५१	१०६८००००	८१६५०००	२५१५०००
६	देवीस्थान	२१	६१	६४९	४१	२१	३९३००००	२५५५०००	१३७५०००
७	लिमिठाना	३७	२८	१४७	६३	६५	४०६१७०००	३८९२९०००	७२०३०००
८	ठानामौला	६८	२७	५०	८१	१०३	७६७७८०००	२६८८८०००	१६०८००००
९	भँगरा	२८	१५	३०३	३७	३९	२६२२०००	२४०५०००	३२००००
१०	कुर्घा	३८	३५	२७१	७१	२०	७९६७३०००	६०५१००००	१९१६३०००
११	पाङ्ग्राड	१५	३०	२६७	७०	२४	५४६०८०००	२३१६८०००	३१४४००००
जम्मा		३८२	४७३	३३६५	७५८	६०३	६२५२३१५००	३२६८७८५००	२७०१६१०००

तालिका १९ (ख): फलेवास नगरपालिकामा रहेका विभिन्न व्यावसायिक प्रकृतिका सेवा सुविधा सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	वडाको नाम	फलेवास नगरपालिकामा रहेका व्यावसायिक सेवा सुविधा																										
		खुद्रा किराना पसल	शोक किराना पसल	कपडा पसल	भाँडा पसल	उद्योग	राईस मिल	कृषि फार्म	पशु फार्म	ढुवानी साधन	यातायात साधन	मोडिकल पसल	भेटनरी पसल	स्टेस्नरी पसल	फोटी तथा अन्य	होटल व्यवसाय	फेन्सी पसल	सिलाई कटाई	दाना पसल	सुन चाँदी	खाजा पसल	मेसिन औजार पसल	इलेक्ट्रोनिक	दुग्ध डेरी	तरकारी	विउ	अन्य	
१	कार्कीनेटा	२९	३	४	०	०	३	२	६	४	४	२	१	२	१	१	५	३	५	०	२	४	१	३	२	३	०	४
२	थापाठाना	३०	२	७	२	५	९	४	३	२	५	०	०	२	३	१६	७	५	०	१	१०	०	३	०	०	०	२	
३	शंकरपोखरी	४१	३	३	०	६	१	७	२	२	१	१	०	२	२	१४	५	३	०	३	०	०	३	०	२	०	०	
४	मुडिकुवा	१३	१	४	०	१	११	५	१	०	०	०	०	१	१	०	०	०	१	५	०	०	०	०	०	०	०	
५	खानीगाउँ	१४	३	४	१	२	३	३	४	१	१	२	१	३	१	२	४	४	१	२	३	०	०	०	०	०	०	
६	देवीस्थान	५६	४	१५	४	२	९	६	७	३	०	३	२	४	०	३४	६	४	१	२	५	१	९	०	१	१	०	
७	लिमिठाना	२०	१	२	०	१	४	१	७	२	४	२	१	०	१	१	१	२	०	३	२	०	२	१	०	०	३	
८	ठानामौला	३१	५	२	०	०	७	२	०	२	३	०	१	०	२	१	३	१	०	०	०	१	०	२	०	३		
९	भंगरा	११	०	०	०	१	१३	१	४	०	१	०	०	०	०	३	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	१	
१०	कुर्घा	९	३	०	०	०	४	४	४	०	३	२	१	१	०	२	०	१	०	१	०	१	०	०	०	०	१	
११	पाङ्गुराड	१९	०	१	१	४	६	३	४	३	०	०	१	१	०	१	०	१	२	३	३	०	१	०	१	०	३	
	जम्मा	२७३	२५	४२	८	२२	७७	४५	४९	१९	२२	१२	८	१५	११	८३	३२	२९	४	१८	३४	२	२३	३	९	१	१७	

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण, २०७५

४.८ जग्गा जमिनको स्वामित्व

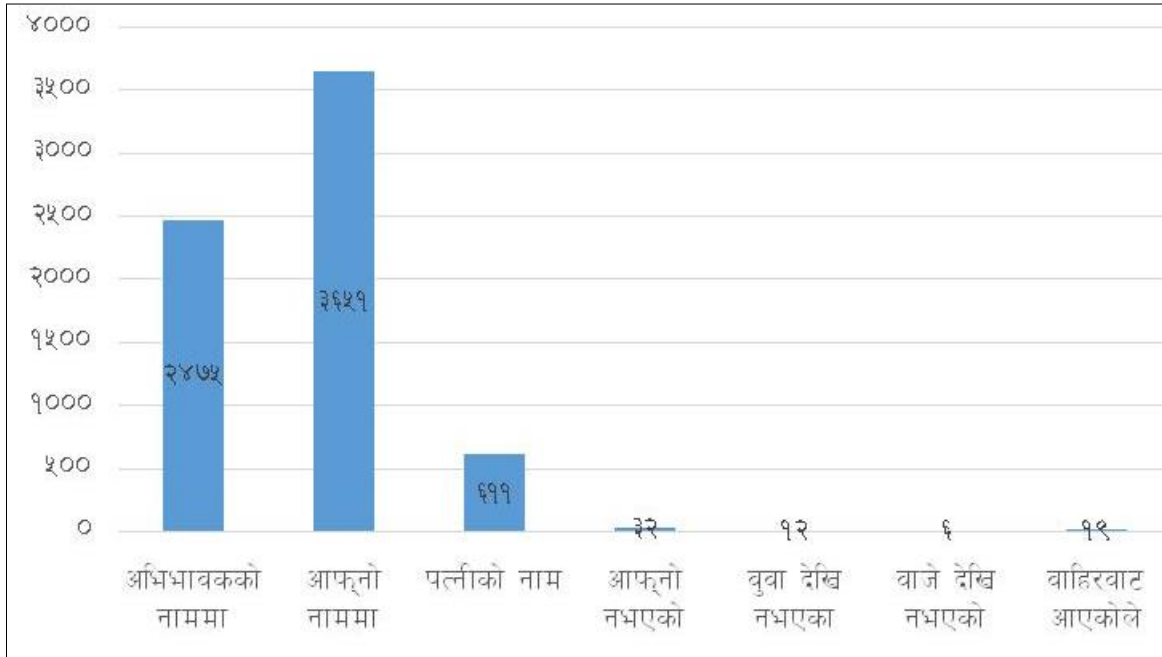
जग्गा जमिनको स्वामित्व सम्बन्धी विवरण तालिका २० मा प्रस्तुत गरिएको छ । फलेवास नगरपालिका २४७५ जनाको जग्गाको स्वामित्व अभिभावकको नाममा रहेको देखिन्छ । ३६५१ जग्गा परिवारका घरमूलीको नाममा रहेको देखिन्छ भने ६११ परिवारमा श्रीमतीको नाममा दर्ता गरिएको देखिन्छ । तालिकामा भूमिहीनताको अवस्थामा आफ्नो जग्गा नभएको बुबाको पालादेखि नभएको बाजेको पालादेखि नभएको र बाहिरबाट आएको भनी वर्गीकृत गरिएको छ । सबै प्रकारका भूमिविहिनको फलेवासमा जम्मा सङ्ख्या ६९ छ । आफ्नो नाममा जग्गा जमिन नभएको पहिलो पुस्ते सुकुम्वासी कुल ३२ घर परिवार मध्ये सबैभन्दा धेरै वार्ड नं. ७ लिमिठानामा १५ घरधुरी रहेको देखिन्छ । त्यसै गरी बाबुको पुस्ता देखि नै भूमिहिन परिवार कुल १२ रहेकोमा वार्ड नं. ६ देवीस्थानमा मात्र ८ घरधुरी रहेको देखिन्छ । त्यसै गरी बाजेको पालादेखि नै सुकुम्वासी भएको कुल परिवार सङ्ख्या ६ मध्ये सबैभन्दा धेरै वडा नं. ६ देविस्थानमा ३ घर परिवार रहेको छ । बाहिरबाट आएर बसोबास गरेको र आफ्नो जग्गा जमिन यस नगरपालिकामा नभएकाहरु कुल १९ घर परिवार मध्ये सबैभन्दा धेरै ७ घर वार्ड नं. ४ मुडिकुवामा रहेको देखिन्छ । (तालिका नं. २० तथा चित्र नं. ९) ।

तालिका २०: वडागत जग्गा जमिनको स्वामित्व सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	वडाको नाम	जग्गा			भूमिहिन			
		अभिभावकको नाममा	आफ्नो नाममा	पत्नीको नाम	आफ्नो नभएको	बुबा देखि नभएको	बाजे देखि नभएको	बाहिरबाट आएकोले
१	कार्कीनेटा	२३१	२०१	१५	०	०	०	०
२	थापाठाना	२५२	४८६	६६	०	०	१	०
३	शंकरपोखरी	४७३	६००	१२०	२	०	०	४
४	मुडिकुवा	११९	३१६	८२	१	०	०	७
५	खानीगाउँ	२४७	२६३	३९	०	०	०	०
६	देवीस्थान	३५९	५५४	९६	११	८	३	१
७	लिमिठाना	१२१	२१६	६२	१५	२	०	१
८	ठानामौला	१२९	१७६	१६	०	०	१	१
९	भंगरा	१८७	३११	३५	०	१	१	२
१०	कुर्घा	१५४	३०६	३०	२	०	०	३
११	पाङ्ग्राड	२०३	२२२	५०	१	१	०	०
	जम्मा	२४७५	३६५१	६११	३२	१२	६	१९

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

चित्र ९: फलेवास नगरपालिकामा जग्गा जमिनको स्वामित्व सम्बन्धी विवरण

४.८.१ खेतबारीको उपभोग

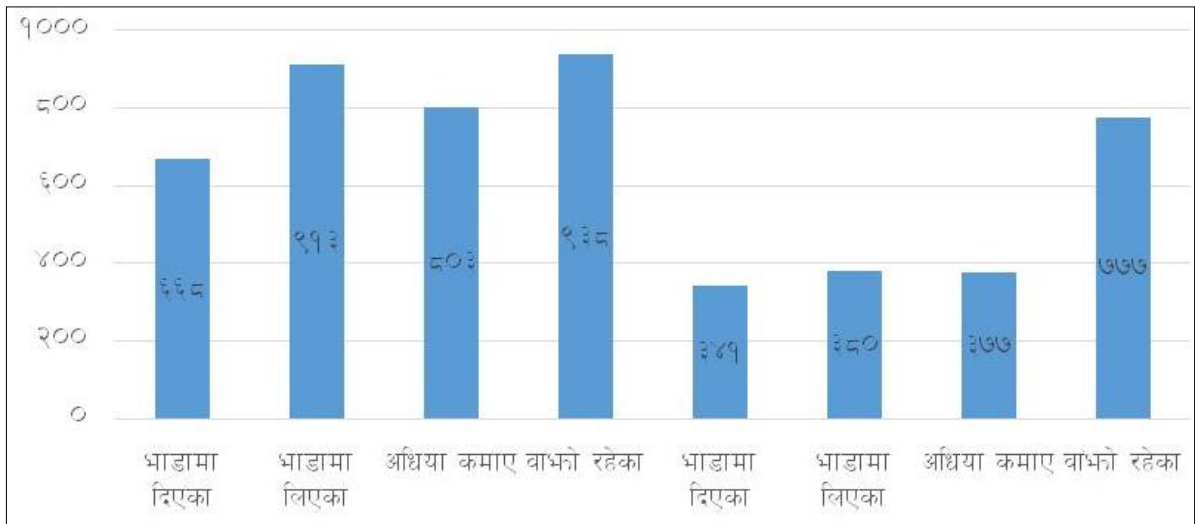
तालिका २१ मा वडागत खेतबारीको उपभोग के कसरी भई रहेको छ भन्ने आँकडा प्रस्तुत गरिएको छ । फलेवास नगरपालिकामा खेत भाडामा दिएकाहरु ६६८ परिवार छन् भने भाडामा लिएर खेतमा उपयोग गर्नेहरु ९१३ छन् भने अधिया कमाउनेहरु ८०३ जना छन् भने आफ्नो जमिन बाँझो राख्नेको सङ्ख्या सबैभन्दा ठूलो ९३८ जना छन् । बारीको हकमा भाडामा दिनेहरु २४१ छन् भने भाडामा लिनेहरु ३८० जना छन् । अधिया कमाउनेहरु २७७ छन् भने आफ्नो बारी बाँझो राख्नेको सङ्ख्या ७७७ पुगेको छ । खेत र बारी बाँझो राख्नेहरुको अनुपात हेर्ने हो भने खेत बाँझो राख्नेको अनुपात बढी भएको देखिन्छ । वार्ड नं. ९ भंगरामा सबैभन्दा धेरै सङ्ख्यामा जग्गा भाडामा लिएका, भाडामा लिएका, अधिया कमाएको र बाँझो राखेका व्यक्ति/परिवार भएको कुरा आँकडामा देखिन्छ ।

तालिका २१: खेतबारीको उपभोग अवस्था

वडा नं.	वडाको नाम	खेतबारीको उपभोग अवस्था							
		भाडामा दिएका	भाडामा लिएका	अधिया कमाए	बाँझो रहेका	भाडामा दिएका	भाडामा लिएका	अधिया कमाए	बाँझो रहेका
१	कार्कीनेटा	३३	३६	३९	१४	७	६	८	९
२	थापाठाना	४३	२७	६०	६८	२६	१८	२०	१०२
३	शंकरपोखरी	४०	५६	४०	८१	२१	६७	२९	७५

४	मुडिकुवा	११७	१२८	१२१	८१	२२	३०	१९	६१
५	खानीगाउँ	१३१	११७	५३	९४	३२	५२	४२	९६
६	देवीस्थान	२८	४६	३०	२	८	१३	११	१
७	लिमिठाना	४६	८९	१३५	७३	४८	३३	३६	६२
८	ठानामौला	३७	८८	१२९	४६	६	४२	१२५	७५
९	भंगरा	१५७	२७१	१२९	४१४	६०	९६	५६	२४९
१०	कुर्घा	१९	३१	३५	३३	५	१२	२४	२०
११	पाडुराड	१७	२४	३२	३२	६	११	७	२७
	जम्मा	६६८	९१३	८०३	९३८	२४१	३८०	३७७	७७७

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

चित्र १०: फलेवास नगरपालिकामा खेतबारीको उपभोगको अवस्था

तालिका २२ मा खेत तथा बारीको स्वामित्वको परिमाणको बारेमा आँकडा प्रस्तुत गरिएको छ । १ रोपनीभन्दा कम जग्गाको स्वामित्व भएका घरपरिवार देखि २० रोपनीभन्दा धेरै जग्गाको स्वामित्व भएका घरपरिवारहरूको वर्गीकरण गरिएको छ । वार्ड नं. ६ देवीस्थानमा सबैभन्दा धेरै १ रोपनीभन्दा कम खेत भएका परिवार छन् भने बारीको हकमा कार्कीनेटामा १९२ परिवारको १ रोपनीभन्दा कम स्वामित्व भएको देखिन्छ । त्यस्तै सम्पूर्ण वडामा १ रोपनीभन्दा कम खेत भएका परिवार २९२ छन् भने १ रोपनी भन्दा कम बारीको स्वामित्व हुने परिवार सङ्ख्या ८०६ रहेको छ । २ देखि ५ रोपनी खेतको स्वामित्व भएका १६६७ परिवार देखिन्छ । जुन सम्पूर्ण खेत जमिनको मालिकहरू ४६२३ को ३६.०५ प्रतिशत हुन आउँछ । त्यस्तै २० रोपनीभन्दा बढी खेत हुने परिवारहरू ६३ रहेको देखिन्छ र त्यो सम्पूर्ण खेत मालिकहरूको १.३६ प्रतिशत हुन आउँछ । बारीको स्वामित्व भएका परिवार सङ्ख्या ४१९६ रहेको छ भने १ रोपनी भन्दा कम स्वामित्व हुने परिवार ८०६, १ देखि २ रोपनी बारीको स्वामित्व हुने परिवार १७५३, २ रोपनी देखि ५ रोपनी हुने परिवारको सङ्ख्या ११२३ र सो भन्दा माथि बारीको स्वामित्व हुने परिवार ५१४ रहेको छ ।

तालिका २२: खेत तथा बारीको स्वामित्वको परिणाम

वडा नं.	वडाको नाम	खेत रोपनी						बारी रोपनी					
		१ रो. भन्दा कम	१-२ रो.	२-५ रो.	५-१० रो.	१०-२० रो.	२० रो माथि	१ रो. भन्दा कम	१-२ रो.	२-५ रो.	५-१० रो.	१०-२० रो.	२० रो माथि
१	कार्कीनेटा	३३	१०९	१३४	२१	३	१	१९२	१५९	२४	२	०	०
२	थापाठाना	१६	८२	२२४	२२०	८६	१०	६५	२०७	२१२	१०२	४७	१३
३	शंकरपोखरी	५१	१३४	३१२	१८२	४९	६	१६०	३८६	२३६	३८	४	१
४	मुडिकुवा	१४	५८	१५१	१११	२५	३	७७	१५६	८१	११	२	०
५	खानीगाउँ	३८	११८	१५३	५४	९	१	८०	१५१	९२	३७	९	२
६	देवीस्थान	८७	१६६	२७५	१५९	६६	९	१०	२०	१५	१०	०	०
७	लिमिठाना	६	३४	७४	९०	३०	६	५२	८९	८९	४१	८	३
८	ठानामौला	१७	४५	६६	५७	१३	३	४७	१०४	८९	१०	१	०
९	भंगरा	७	९०	६६	११०	५९	५	१५	२१२	८६	३२	१	१
१०	कुर्घा	१४	६०	१०८	१३९	४०	०	७५	१६२	७९	२८	५	१
११	पाङ्गुराड	९	६७	१०४	८७	२८	१९	३३	१०७	१२०	४७	३४	२४
	जम्मा	२९२	९६३	१६६७	१२३०	४०८	६३	८०६	१७५३	११२३	३५८	१११	४५

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

तालिका २३ मा खेतमा हिउँदको समय वा सुख्खा याममा सिँचाइ सुविधाको बारेमा विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। हिउँदमा सिँचाइ सुविधा नभएको वार्ड नं. १ कार्कीनेटा देखिन्छ। वार्ड नं. ६ देवीस्थानमा सबैभन्दा धेरै प्रतिशत सिँचाइ सुविधा भएको वडा हो।

तालिका २३: हिउँदको समय वा सुख्खा याममा खेत तथा बारीमा सिँचाइ सुविधा

वडा नं.	वडाको नाम	हिउँदमा सिंचित		खरबारी	
		खेत	बारी	खरबारी	निजी वन
१	कार्कीनेटा	०	०	७०	२१
२	थापाठाना	९	०	२१३	३५
३	शंकरपोखरी	६५	२३	४१४	२२८
४	मुडिकुवा	१४०	३	२९०	२२७
५	खानीगाउँ	४३	१	१६८	२२
६	देवीस्थान	६७२	५५	१३१	८६
७	लिमिठाना	९१	५	१९८	७५
८	ठानामौला	८९	७	७५	५३
९	भंगरा	२६४	१	२७०	८
१०	कुर्घा	३२०	३३	१९६	३
११	पाङ्गुराड	२०५	१३	१६७	८३
	जम्मा	१८९८	१४१	२१९२	८४१

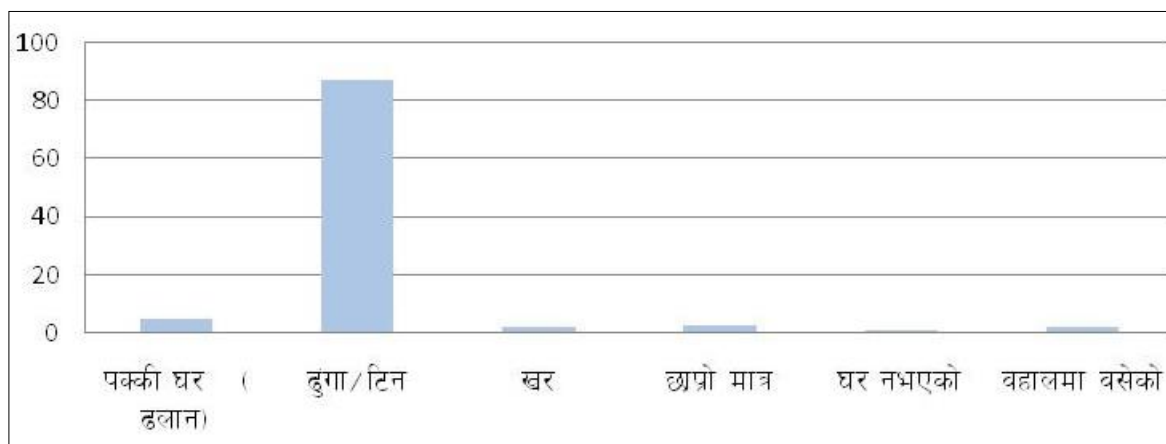
स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

तालिका २४ मा घरको प्रकार तथा शौचालयको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । घरको प्रकारमा पक्की घर टिनले छाएको घर, खरले छाएको घर, छाप्रो मात्र र घरविहीन साथै बहालमा बसेको आधारमा वर्गीकृत गरिएको छ । वार्ड नं. ६ देवीस्थानमा सबैभन्दा बढी पक्की घर भएको देखिन्छ । वार्ड नं. ७ र ९ मा कुनै पनि घर पक्की नभएको आँकडाले देखाउँछ । वार्ड नं. ३ शंकरपोखरीमा ढुङ्गा तथा टिनले छाएका घरहरु भएको देखिन्छ भने सबैभन्दा धेरै खरका घर वार्ड नं. ८ ठानामौलामा भएको देखिन्छ । छाप्रो घर अत्यधिक भएको वार्ड नं. ३ शंकरपोखरी रहेको छ । फलेवास नगरपालिकामा घरविहीन परिवार ३४ छन् भने बहालमा बस्नेको सङ्ख्या ९२ परिवार छ (चित्र ११) ।

तालिका २४: घरको प्रकार तथा स्वामित्वको अवस्थाको वडागत विवरण

वडा नं.	वडाको नाम	फलेवास नगरपालिकामा घरको प्रकार तथा स्वामित्वको अवस्था					
		पक्की घर (ढलान)	ढुङ्गा/टिन	खर	छाप्रो मात्र	घर नभएको	बहालमा वसेको
१	कार्कीनेटा	९	३९२	२	२	३	६
२	थापाठाना	१२	६६४	७	०	१	१
३	शंकरपोखरी	६	८५३	२१	३८	०	१०
४	मुडिकुवा	२१	३९६	४	१८	७	८
५	खानीगाउँ	४०	४१७	२	३०	२	८
६	देवीस्थान	१७९	५५९	२	२८	२	२४
७	लिमिठाना	०	३०२	१२	९	६	७
८	ठानामौला	४	२५१	३३	२४	२	१५
९	भँगरा	०	३७३	२७	१५	५	४
१०	कुर्घा	५	४२२	१	१३	३	४
११	पाङ्ग्राड	५	३८३	१३	६	३	५
	जम्मा	२८१	५०१२	१२४	१८३	३४	९२

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

चित्र ११: फलेवास नगरपालिकामा घरको प्रकार तथा स्वामित्वको अवस्था

तालिका २५ मा शौचालयको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । फलेवास नगरपालिकामा जम्मा ५६४१ वटा शौचालय छन् भने ८०.४५ प्रतिशत शौचालयहरु पक्की रहेका छन् । हाल जम्मा ८५ घर परिवारको शौचालय नभएको देखिन्छ । शौचालय नभएका सबैभन्दा धेरै परिवारहरु क्रमशः वडा नं. ९ भँगरा, वार्ड नं. ६ देवीस्थान र वार्ड नं. ४ मुडिकुवा रहेका छन् (चित्र १२) ।

तालिका २५: शौचालयको अवस्था

नं.	वडाको नाम	शौचालय		
		पक्की	कच्ची	नभएको
१	कार्कीनेटा	३७२	३०	१२
२	थापाठाना	६७९	५	१
३	शंकरपोखरी	८५८	५३	१७
४	मुडिकुवा	२७७	१७२	५
५	खानीगाउँ	४२०	७६	३
६	देवीस्थान	५४८	२४४	२
७	लिमिठाना	२९८	२८	१०
८	ठानामौला	२८३	४६	०
९	भँगरा	१३२	२७७	१५
१०	कुर्घा	४२६	२०	२
११	पाड्राड	३१४	८३	१८
	जम्मा	४६०७	१०३४	८५

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण, २०७५

तालिका २६ (ख) मा तरकारी उत्पादन सम्बन्धी आँकडा प्रस्तुत गरिएको छ । यस नगरपालिकामा विभिन्न प्रकारका तरकारीहरु उत्पादन खरिद बिक्री हुने गरेको छ । जसमा काउली, बन्दा, गोलभेडा लगायत तरकारीहरु र काँक्रो, गोलभेडा, मुला र सिमी लगायतका तरकारीहरुका विउ उत्पादन हुने गरेको देखिन्छ । वडा नं. ११ विउ उत्पादनको लागि प्रचुर सम्भावना रहेको देखिन्छ । तरकारी तथा विउ खरिद बिक्री सम्बन्धि वडागत तथ्याङ्क तालिका नं. २६ (ख) मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २७ मा फलफूलका प्रकार र बोट सङ्ख्या साथै त्यसबाट प्राप्त आम्दानीको आँकडा प्रस्तुत गरिएको छ । फलफूल प्रजातिमा सुन्तला, कागती, मौसम, जुनार, केरा, नासपाती, ओखर, अम्बा, किवी, मेवा, रुख कटहर, भुईकटहर आदि रहेका छन् । सम्पूर्ण फलफूलको बिक्रीबाट फलेवास नगरपालिका अन्तर्गत वार्षिक रु. ७६३९९५० बराबरको उत्पादन तथा बिक्री हुने गरेको देखिन्छ, साथै यस नगरपालिकामा उत्पादन हुने फलफूल मध्ये मुख्य रूपमा सुन्तला र केरा खेती रहेको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा सुन्तलाका ३५४७५ बोट र १३२६२ केरा घारी रहेको देखिन्छ ।

फलेवास नगरपालिका अन्तर्गतका विभिन्न वडाहरुमा नगदेबालीको रूपमा अदुवा, बेसार, कफी, अलैंची खेती रहेको छ । तालिका नं. २८ मा नगदेबालीको उत्पादन सम्बन्धी विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । अदुवा, बेसार र कफी उत्पादन गरी फलेवास नगरपालिकामा सबैभन्दा बढी बिक्री गर्ने वडाको रूपमा वार्ड नं. १० कुर्घा रहेको देखिन्छ । वार्ड नं. १ कार्कीनेटा नगदेबालीको बिक्री वितरणमा अत्यन्तै कमजोर छ । वार्ड नं. ३ शंकरपोखरीमा अदुवा बेसारको खरिद बढी भएको देखिन्छ ।

तालिका २६ (ख) : तरकारी उत्पादन

वडा नं.	वडाको नाम	तरकारी								अन्य							
		काउली		बन्दा		गोलभेंडा		वीउ		दुध लि.		मह		टिमुर		अन्य	
		खरिद	विक्री	खरिद	विक्री	खरिद	विक्री	खरिद	विक्री	खरिद	विक्री	खरिद	विक्री	खरिद	विक्री	खरिद	विक्री
१	कार्कीनेटा	७४१३	१०	२१९७	०	३१६७	०	४२०६	०	६९१०	०	२०२	४०	४२	०	२२३३	०
२	थापाठाना	५४७३	७७३	४४८०	८६९	६८३०	११७८	३	०	२६०५	१०	२०	०	१	०	०	०
३	शंकरपोखरी	११०२५	१२५५	९६३७	१०१५	१७४०८	११८६०	५१५	०	९३४०	३१०	२३२	२८	१६१	०	०	०
४	मुडिकुवा	२१८८	६१०	३१४६	४१५	१२५७	१०६२	६	१५०	१९००५	१७७८०	१४५	१३	५९	०	०	०
५	खानीगाउँ	६७०	५०	४००	०	१४६०	१४०	०	०	९८३०	१८८४०	७५	६	०	३	०	०
६	देवीस्थान	८४७१	१२५२	६५१५	११५२	११७८३	७००	५९	०	४४८१८	१७७६०	७४५	७	१०८	०	०	०
७	लिमिठाना	७५०	९२०	२५	१०००	३२५	२७३०	३२	०	३६००	१०	५	६०	२	०	०	०
८	ठानामौला	४५	१०	५०	२०	५५५	३००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
९	भंगरा	३८९०	४४४	२३४४	३३२	३८४५	५४७	७००	०	१८८०	०	११	५	०१५	०	०	०
१०	कुर्घा	२७०	५५०	२५०	४६०	११५	३६५	०	०	९६३५	२५९२८	८	२४७	०	०	०	०
११	पाडुराड	१५	५००	०	५३०	०	१९००	०	३९००	०	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	४०२१०	६३७४	२९०४४	५७९३	४६७४५	२०७८२	५०१२	४०५०	१३०५	८०६३८	घघघ	४०६	३७३	३	२२३३	०

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण, २०७५

।

तालिका २७: फलफूलका प्रकार, बोट र आम्दानी

वडा नं.	वडाको नाम	सुन्तला	कागती	मौसाम	जुनार	केरा (घारी)	नासपाती	ओखर	अम्बा	किवी	मेवा	रुख कटहर	भुई कटहर	अन्य	विक्रीबाट आम्दानी
१	कार्कीनेटा	१३२०	३०७	१	०	८५	२०	०	३७	०	१६	३	११	०	३२०००
२	थापाठाना	४५४	२०	१	०	४९	१६	०	६१	०	७	०	०	०	१३७०००
३	शंकरपोखरी	६५६	५२	१०	०	८७	६५	५	१४२	०	४५	२०	२५	१	३३४०००
४	मुडिकुवा	६२५	३२४	९८	४०४	२०५३	९४	४	२२९	४	१९१	७	५५२	०	४५२५००
५	खानीगाउँ	२४५	१०१	३९	०	१७१७	२६	१	१७४	०	१५०	३७	४५५	३	१८५५००
६	देवीस्थान	६०२	१३	०	०	१४१५	०	०	३९	१	२७	१९	२	०	०
७	लिमिठाना	४०२८	४०८	१११	४	९२१	३१	१	१७७	१	६६	३६	२४०	३	१७००००
८	ठानामौला	२११४	१५९	११	२	३३९	४४	११	५७	४२	१५	१८	३१	०	२६५५००
९	भंगरा	१५७०	६१	४	१	४६५	१	२	९२	३४	१७	३	३७	०	३६८७५०
१०	कुर्घा	९५०९	३१२	२४	५८	३९७७	२८	२	१२९	९	२६	२९	३४८	७८७	२१०६२००
११	पाडुराड	१४३५२	१८९	१६	८	१३७०	१५	८	५५	६५	८	२३	१६९	१६	३५८८५००
	जम्मा	३५४७५	१९४६	३१५	४७७	१३२६२	३४०	३४	११९२	१५६	५६८	२५९	१८७०	८१०	७६३९९५०

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण, २०७५

तालिका २८: नगदेबालीको उत्पादन

वडा नं.	वडाको नाम	नगदेबाली								फलफूल							
		अदुवा		वेसार		कफी		अलैंची		सुन्तला		केरा		नासपाती		मेवा	
		खरिद	विक्री	खरिद	विक्री	खरिद	विक्री	खरिद	विक्री	खरिद	विक्री	खरिद	विक्री	खरिद	विक्री	खरिद	विक्री
१	कार्कीनेटा	२४८	०	१९७	०	१६	१०	१७	०	८६२	७००	६२७	१०	६९	०	४८	०
२	थापाठाना	७३३	२६९	१८३	१४५	०	८५	०	१०	७५०	१६९५	६३२	२३०	०	०	०	०
३	शंकरपोखरी	१४७२	४०	१७१०	१२५	१३	०	१२	०	३२८८	६८०	२९९९	७६७	४२९	०	३३	०
४	मुडिकुवा	१३१	४३५	९८	१२०	१७	१४३	०	३५	१५४२	३९०	८२१	१४१२	१७	३१००	४	०

५	खानीगाउँ	२८२	६०	१०२	११०	०	५	०	०	१०	२५०	२०	५०८	०	१०	०	०
६	देवीस्थान	१७०९	१२	१३०४	१२	९१	०	११	०	३०१९	३०	४५०८	५१०	७७९	५०	३०९	०
७	लिमिठाना	०	०	०	०	०	५०	०	१५	०	८७२४	०	२०	०	०	०	०
८	ठानामौला	५६	७०	३४	१०००	०	१००	०	०	५५१	२८००	१	२०	०	०	०	११
९	भंगरा	१४४	२३२	१११	७५	४	१९७	५०	६७	१५८७	२७३१४	७४६	७९९	११	०	०	०
१०	कुर्घा	२५	१९८५	२०	२६३५	०	७३२	०	१८	०	५२०१०	०	४९०	०	२०	०	१०
११	पाङ्ग्राड	९	२६०	५	३५९	०	१२०	०	०	२०	४७९२०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	४८०९	३३६३	३७६४	४५८१	१४१	घघघ	९०	१४५	११६२९	१९०५	१०३५४	४७६६	१३०५	३१८०	३९४	२१

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण, २०७५

४.८.३ पशु चौपायाहरु

फलेवास नगरपालिकामा आम्दानीको मुख्य स्रोतका दृष्टिकोणले हेर्दा कृषि प्रधान देखिन्छ । कृषि उत्पादनका विभिन्न क्षेत्रहरु मध्ये अन्नबालीको उत्पादन, फलफूल खेती, नगदेबालीहरु प्रमुख छन् । त्यस्तै कृषि कार्यसँगै सम्बन्धित पशुपक्षीहरुको पालनपोषण तथा ती पशु चौपायहरुका आधारमा बनेको जीवन निर्वाह अर्को महत्वपूर्ण पक्ष पनि हो । फलेवास नगरपालिकाका किसानहरुले पाल्ने मुख्य पशुहरुमा सङ्ख्याको हिसाबले बाखा, खसी बोका भेडा धेरै रहेका छन् भने दोस्रो स्थानमा भैँसी, गोरु र गाई रहेका छन् । पक्षीहरु तर्फ कुखुरा/हाँस पाल्ने गरिएको छ र तिनीहरुको सङ्ख्या ३१३७२ रहेको तालिकाको विवरणमा प्रस्तुत गरिएको छ । फलेवासमा पशुपक्षी विक्रीबाट प्राप्त आम्दानी २०,८६४७०० रहेको देखिन्छ ।

४.९ घाँस, काठ र दाउराको आपूर्ति

फलेवास नगरपालिकामा घाँस, काठ र दाउराको आपूर्ति निजी जग्गा, सामुदायिक वन तथा सरकारी वन साथै अन्य व्यक्तिको निजी जग्गा तथा वनबाट आपूर्ति गर्ने गरिएको देखिन्छ । फलेवास नगरवासीको घाँस, काठ र दाउराको निर्भरता मुख्यतया निजी जग्गा र निजी वनमा रहेको देखिन्छ भने क्रमशः सामुदायिक वन र सरकारी वनमा रहेको देखिन्छ (तालिका २९) ।

तालिका २९: घाँस, काठ र दाउराको आपूर्ति

वडा नं.	वडाको नाम	घाँसको आपूर्ति			काठ र दाउरा			
		निजी जग्गा	सा.वन	सरकारी वन	निजी जग्गा	सा.वन	सरकारी वन	अरुसँग खरिद गरेर
१	कार्कीनेटा	३०५	२५०	५०	३०८	३१५	६०	१३२
२	थापाठाना	५५०	३७३	२२९	५९८	४६६	२३८	२७६
३	शंकरपोखरी	७८०	६६४	१४	६६६	८०८	२०	३७७
४	मुडिकुवा	२८८	१९५	४०	३३७	२४१	६२	१७१
५	खानीगाउँ	२५९	६०	१६	२६१	१५४	३	१६१
६	देवीस्थान	३५९	३३२	२	३५९	३४२	५	२४८
७	लिमिठाना	२२०	१५१	३	१८४	२०१	१५	७०
८	ठानामौला	२५४	१२६	१४४	२५४	१३६	१६५	४०
९	भँगरा	३३१	८२	३	२९३	९८	१	८७
१०	कुर्घा	३७३	१७९	०	३६२	२१३	२	५०
११	पाडुराड	३४०	७४	१५	३२२	८४	११	५८
	जम्मा	४०५९	२४८६	५१६	३९४४	५०५८	५८२	१६७०

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण, २०७५

४.१० मुख्य खाद्यान्न बालीहरु

फलेवास नगरपालिकामा मुख्य अन्नबालीहरु धान, मकै, कोदो, गहुँ, फापर र जौ रहेका छन् । यी अन्नबालीहरुबाट फलेवास नगरबासीले आफ्नो जीवन निर्वाहको लागि प्रयोग गर्ने र बढी भएका विक्री गर्ने तथा कम भएमा किन्ने गरिन्छ । यस नगरपालिकामा सम्पूर्ण अन्न बाह्य आपूर्तिमा निर्भर भएको देखिन्छ । खाद्यान्न विक्रीको अनुपातमा खरिद निकै ठूलो मात्रामा खरिद गर्ने गरिएको देखिन्छ । धान, मकै, गहुँ र कोदो कुनै पनि अन्न विक्री नगर्ने वडा नं. १ कार्कीनेटा देखिन्छ । अन्नबाली उत्पादन र विक्रीको दृष्टिकोणले वार्ड नं. १० कुर्घा अति नै राम्रो वडा रहेछ, भन्न सकिन्छ (तालिका ३०) ।

तालिका ३०: मुख्य खाद्यान्न बालीहरुको उत्पादन अवस्था

वडा नं.	वडाको नाम	खाद्यान्न (के.जी.)							
		धान		मकै		गहुँ		कोदो	
		खरिद	विक्री	खरिद	विक्री	खरिद	विक्री	खरिद	विक्री
१	कार्कीनेटा	२१९६४०	०	१५५४०	०	२४४१६	०	१४३६८	०
२	थापाठाना	१३७७५०	१५३००	५०२०	४८०	१४२३५	६३०	३५४०	४२०

३	शंकरपोखरी	४९२१७०	९००	५०७३५	४२०	३१७६३	०	४६१७०	३६०
४	मुडिकुवा	१५३३०२	१६२०	११३७५	२८३५	११४७५	०	६४९५	४८०
५	खानीगाउँ	१७८६९४	१७००	५९८०	५३८०	१२८११	२४०	५००१	२८३०
६	देवीस्थान	२५८१५०	४४४०	४५१८०	१२६०	२०१७८	३००	१५९४९	१३५
७	लिमिठाना	१२१८४०	७२०	३४०३०	३२०	२९६०५	०	१९८०५	१२०
८	ठानामौला	११४७८०	९००	१०५००	६०	८७८०	०	६२४०	१८०
९	भंगरा	११६८०५	५२०५	१६६८५	६६०	६१८३	६०	१२८४२	६५
१०	कुर्घा	५१५५०	५३५०	२०२२५	५२६०	१३४५५	२११०	३१७५	१३८०
११	पाड्राड	११११६०	१२००	१२४२०	९००	३३९०	०	२७०१	९६०
	जम्मा	२४०६	३७३३५	२४०५	१७५७५	१७६२९१	३३४०	१४०५	६९३०

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

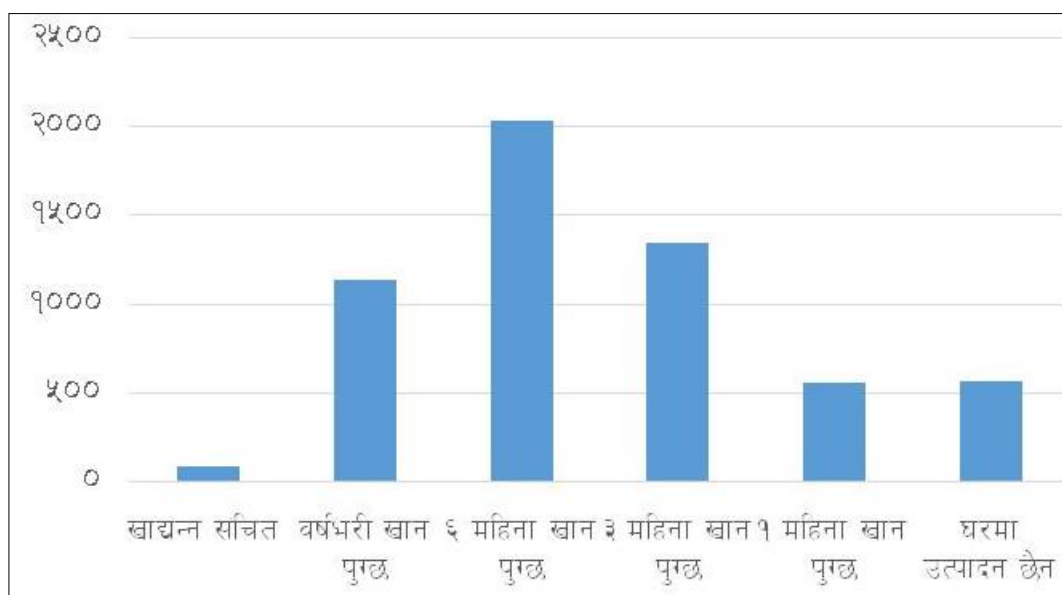
४.११ खाद्यान्न पर्याप्तताको अवस्था

फलेवास नगरपालिकामा आफ्नो उत्पादनबाट वार्षिक खपत तथा सञ्चितीको विवरण विभिन्न आधारहरू सहित तालिका नं.३१ मा प्रस्तुत गरिएको छ । जसमा वर्षभरी खान पुग्ने परिवार, ६ महिनासम्म खान पुग्ने, ३ महिना सम्म खान पुग्ने र १ महिनासम्म खान पुग्ने परिवार सङ्ख्या तथा कृषि उत्पादन नगर्ने परिवारहरूको तथ्याङ्क वडागत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ । फलेवास नगरपालिका ९० परिवार आफूले वर्षभरी उपभोग गर्ने अन्नभन्दा बढी उत्पादन गरेको देखिन्छ भने वर्षभरी खान पुग्ने ११३५ परिवार रहेका छन् (तालिका ३१, चित्र १३) । नगरभित्र कुल २०३१ घरपरिवारले आफ्नो लागि ६ महिना सम्म खान पुग्ने उत्पादन गर्ने गरेको देखिन्छ । त्यसै गरी ३ महिनासम्म आफ्नो उत्पादनले खान पुग्ने परिवार १३४३ रहेका छन् भने घरमा उत्पादन नभई खरिदमा मात्र निर्भर रहेको परिवार सङ्ख्या ५६८ रहेको देखिन्छ ।

तालिका ३१: खाद्यान्न पर्याप्तताको अवस्था

वडा नं.	वडाको नाम	खाद्यान्न सञ्चित	वर्षभरी खान पुग्छ	६ महिना खान पुग्छ	३ महिना खान पुग्छ	१ महिना खान पुग्छ	घरमा उत्पादन छैन
१	कार्कीनेटा	०	२७	१०५	१२३	८५	७४
२	थापाठाना	२५	१८१	२५८	१५०	३७	३४
३	शंकरपोखरी	५	१३७	३९२	२४१	१००	५३
४	मुडिकुवा	१६	१२५	१६०	८५	१५	५३
५	खानीगाउँ	१२	१०८	१७४	८६	५०	६९
६	देवीस्थान	३	१९२	२५३	१३५	८८	१२३
७	लिमिठाना	०	८७	११४	७६	३०	२९
८	ठानामौला	२	३८	१२४	८१	४८	३६
९	भंगरा	११	९२	१३९	११०	३४	३८
१०	कुर्घा	०	७७	१६१	१४८	३६	२६
११	पाड्राड	१६	७१	१५१	१०८	३६	३३
	जम्मा	९०	११३५	२०३१	१३४३	५५९	५६८

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

चित्र १३: फलेवास नगरपालिका घरपरिवारको खाद्यन्न पर्याप्तताको अवस्था

४.१२ सम्पन्नता स्तरीकरण

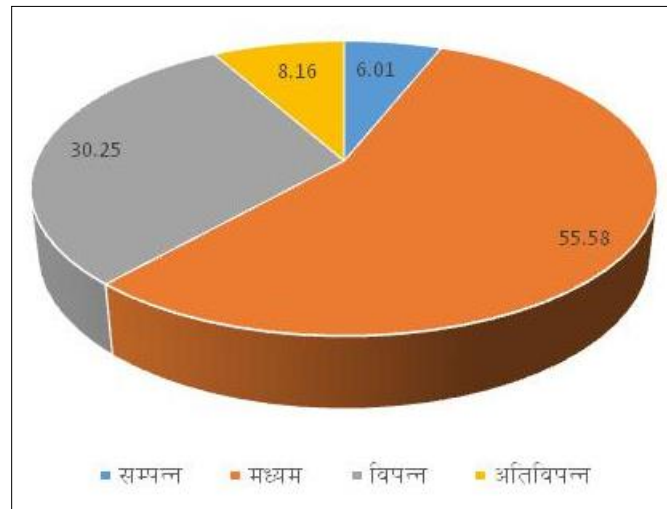
फलेवास नगरपालिकाबाट वडागत रूपमा गरिएको सम्पन्नता स्तरीकरणमा सम्पन्न, मध्यम, विपन्न र अति विपन्न घर परिवार गरी चारवटा वर्गमा वर्गीकृत गरिएको छ। सम्पन्न घरपरिवारको सङ्ख्या जम्मा ३४५ घरपरिवार अर्थात ६.०१ प्रतिशत रहेको छ। नगरपालिकामा कुल ३१८२ अर्थात ५५.५७ प्रतिशत घर परिवार मध्यम स्तरको रहेको देखिन्छ। त्यसैगरी १७३२ घर परिवार विपन्न र ४६७ घर परिवार अतिविपन्न रहेका छन् जुन कुल घरपरिवारको क्रमशः ३०.२४ र ८.१५ प्रतिशत हुन आउँदछ (तालिका ३३, चित्र १४)।

तालिका ३३: सम्पन्नताको अवस्था

वडा नं.	वडाको नाम	सम्पन्न	प्रतिशत	मध्यम	प्रतिशत	विपन्न	प्रतिशत	अतिविपन्न	प्रतिशत	जम्मा
१	कार्कीनेटा	३७	८.९४	१५१	३६.४७	१८१	४३.७२	४५	१०.८७	४१४
२	थापाठाना	१५७	२२.९२	३३८	४९.३४	१६६	२४.२३	२४	३.५०	६८५
३	शंकरपोखरी	२	०.२२	५६२	६०.५६	२५५	२७.४८	१०९	११.७५	९२८
४	मुडिकुवा	१४	३.०८	२६८	५९.०३	१३०	२८.६३	४२	९.२५	४५४
५	खानीगाउँ	५९	११.८२	२७८	५५.७१	१५७	३१.४६	५	१.०	४९९
६	देवीस्थान	१२	१.५१	५३५	६७.३८	२०४	२५.६९	४३	५.४२	७९४
७	लिमिठाना	६	१.६९	१८५	५५.०६	१०८	३२.१४	३७	११.०१	३३६

८	ठानामौला	३	०.९१	१६४	४९.८५	११७	३५.५६	४५	१३.६८	३२९
९	भंगरा	४	०.९४	२७४	६४.६२	११७	२७.५९	२९	६.८४	४२४
१०	कुर्घा	१४	३.१३	२१८	४८.६६	१५३	३४.१५	६३	१४.०६	४४८
११	पाडुराड	३७	८.९१	२०९	५०.३६	१४४	३४.६९	२५	६.०२	४१५
	जम्मा	३४५		३१८२		१७३२		४६७		५७२६
	प्रतिशत		६.०२		५५.५७		३०.२४		८.१५	१००

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण, २०७५

चित्र १४: फलेवास नगरपालिको सम्पन्नताको अवस्था

४.१३ इन्धनको प्रयोग

फलेवास नगरपालिकामा विद्युत, सोलार, दाउरा र गोबरग्याँस जस्ता इन्धनहरू प्रयोगमा ल्याएको देखिन्छ। मुख्य रूपमा दाउरा र विद्युत सबैजसो घरपरिवारले इन्धनको रूपमा प्रयोग गरेको देखिन्छ। सोलार इन्धनको प्रयोग सबैभन्दा धेरै वार्ड नं. २ थापाठानामा रहेको छ। गोबर ग्याँसको प्रयोग वार्ड नं. ६ देवीस्थानमा अन्य वार्डहरू भन्दा केही बढी प्रयोगमा आएको देखिन्छ (तालिका ३४)।

तालिका ३४: वडागत इन्धनको प्रयोगको अवस्था

वडा नं.	वडाको नाम	इन्धनको प्रयोग				जम्मा घरघुरी
		विद्युत	सोलार	दाउरा	गोबर ग्याँस	
१	कार्कीनेटा	४१४	८	४१४	४	४१४
२	थापाठाना	६८५	८०	६८५	०	६८५
३	शंकरपोखरी	९२४	२	९२३	२	९२८
४	मुडिकुवा	४३४	१	४५०	०	४५४
५	खानीगाउँ	४१७	१	४८९	०	४९९
६	देवीस्थान	७८७	२	७९१	१३	७९४

७	लिमिठाना	३३६	१	३२५	५	३३६
८	ठानामौला	३११	३	३०९	०	३२९
९	भँगरा	३४९	१०	४०५	०	४२४
१०	कुर्घा	४४६	०	४४४	८	४४८
११	पाडुराड	४१३	१८	४०९	५	४१५
	जम्मा	५५१६	१२६	५६४४	३७	५७२६

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

४.१४ खानेपानी सम्बन्धी व्यवस्था

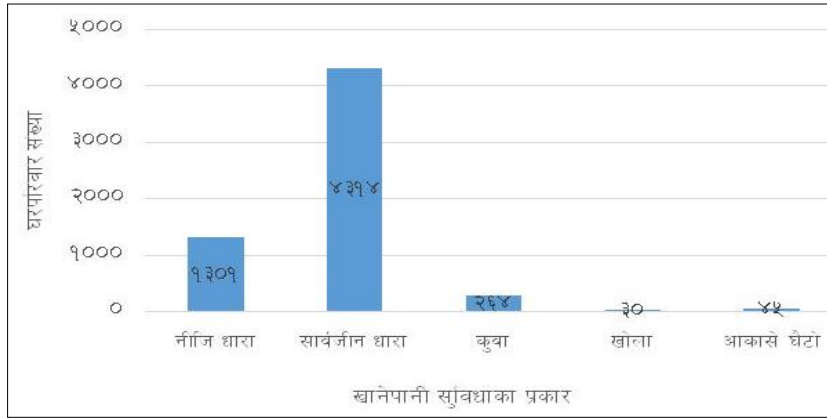
फलेवास नगरपालिकामा खानेपानीको व्यवस्था अन्तर्गत निजी धारा, सार्वजनिक धारा, कुवा, खोला, आकाशे पानी संकलन जस्ता स्रोतहरू उपयोगमा देखिन्छ। वार्ड नं. १ मा लगभग हरेक घरधुरीमा निजी धारा मार्फत खानेपानी उपलब्ध भएको देखिन्छ भने वार्ड नं. ६ देवीस्थानमा हरेक घरधुरीले सार्वजनिक धाराको पानी उपयोग गरेको देखिन्छ। वार्ड नं. ३ शंकरपोखरीमा १६३ घरधुरीले कुवाको स्रोतको पानी प्रयोग गर्दछन् भने सोही वडामा ४४ घरधुरीले आकाशे पानी संकलन गरी खानेपानी व्यवस्थापन गरेको देखिन्छ। खानेपानीको सुविधाको दृष्टिकोणले वार्ड नं. १, ८, ९ र १० वढी सुविधासम्पन्न वार्डको रूपमा रहेको देखिन्छ भने अन्य वार्डहरूमा कम सुविधा भएको देखिन्छ (तालिका ३५, चित्र १५)।

तालिका ३५: खानेपानीको व्यवस्था

वार्ड नं.	वार्डको नाम	खानेपानी उपयोगको अवस्था				
		निजी धारा	सार्वजनिक धारा	कुवा	खोला	आकासे घैटो
१	कार्कीनेटा	३६३	४७	२४	०	०
२	थापाठाना	५१	६३८	५	०	०
३	शंकरपोखरी	२४	८७९	१६३	०	४४
४	मुडिकुवा	७४	३७९	०	१	०
५	खानीगाउँ	२५	४७२	२	०	०
६	देवीस्थान	४	७९०	०	०	०
७	लिमिठाना	२९	२७६	८	१७	०
८	ठानामौला	२१५	१११	२४	४	१
९	भँगरा	२७१	१२३	२२	७	०
१०	कुर्घा	१९७	२३५	१६	०	०
११	पाडुराड	४८	३६४	०	१	०
	जम्मा	१३०१	४३१४	२६४	३०	४५

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

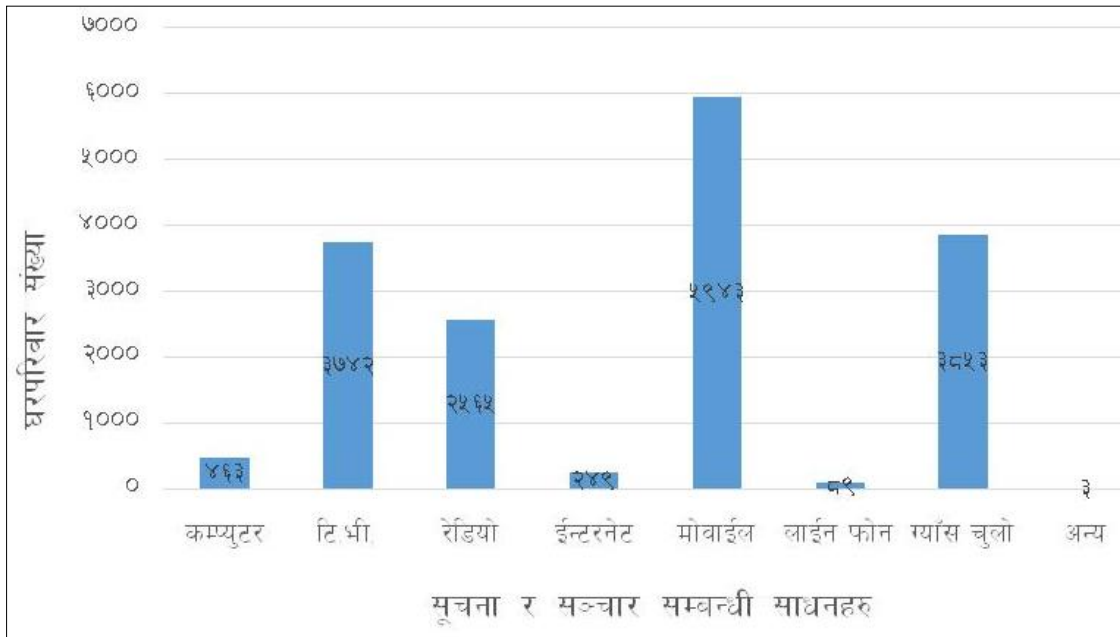

चित्र १५: फलेवास नगरपालिकामा खानेपानी उपभोगको अवस्था

४.१५ सूचना र सञ्चार सम्बन्धी साधनको प्रयोग

फलेवास नगरपालिकामा नगरबासीहरूद्वारा गर्ने गरिएको सूचना तथा सञ्चारका साधनको प्रयोग सम्बन्धी विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । व्यापक रूपमा मोबाइल, टिभी र रेडियो प्रयोगमा आएको देखिन्छ भने केही मात्रामा कम्प्युटर र इन्टरनेट प्रयोग भएको तर ल्याण्ड लाइन फोन केही वडाहरूमा मात्र अति न्यून मात्रामा प्रयोग भएको देखिन्छ (चित्र १६, तालिका ३६) ।

चित्र १६: फलेवास नगरपालिकामा सूचना र सञ्चार सम्बन्धी साधनहरूको उपयोग

तालिका ३६: सूचना र सञ्चार सम्बन्धी साधनको प्रयोग

वडा नं.	वडाको नाम	सूचना र सञ्चार सम्बन्धी साधनहरू								जम्मा घरधुरी
		कम्प्युटर	टि.भी.	रेडियो	ईन्टरनेट	मोबाईल	लाईन फोन	ग्याँस चुलो	अन्य	
१	कार्कीनेटा	२३	२५४	१४३	९	३८०	०	२४६	१	४१४
२	थापाठाना	४९	५२८	३९४	४	६८१	०	५१२	१	६८५
३	शंकरपोखरी	४७	५६०	३६५	१	८६६	०	५४८	०	९२८
४	मुडिकुवा	५५	३१६	१८०	५	४२५	४	३४१	०	४५४
५	खानीगाउँ	४९	३२५	२४६	४१	४५८	१२	३९५	०	४९९
६	देवीस्थान	९५	५८५	२७४	९४	७३८	७०	६७८	०	७९४
७	लिमिठाना	२९	२२०	१४०	१०	६२३	१	२३२	०	३३६
८	ठानामौला	२१	१९४	१०४	८	२७४	२	१३९	०	३२९
९	भंगरा	२८	१९९	१७६	६९	६५६	०	२०४	१	४२४
१०	कुर्घा	४७	३०७	३२०	३	४३५	०	३१३	०	४४८
११	पाडुराड	२०	२५४	२२३	५	४०७	०	२४५	०	४१५
	जम्मा	४६३	३७४२	२५६५	२४९	५९४३	८९	३८५३	३	५७२६

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

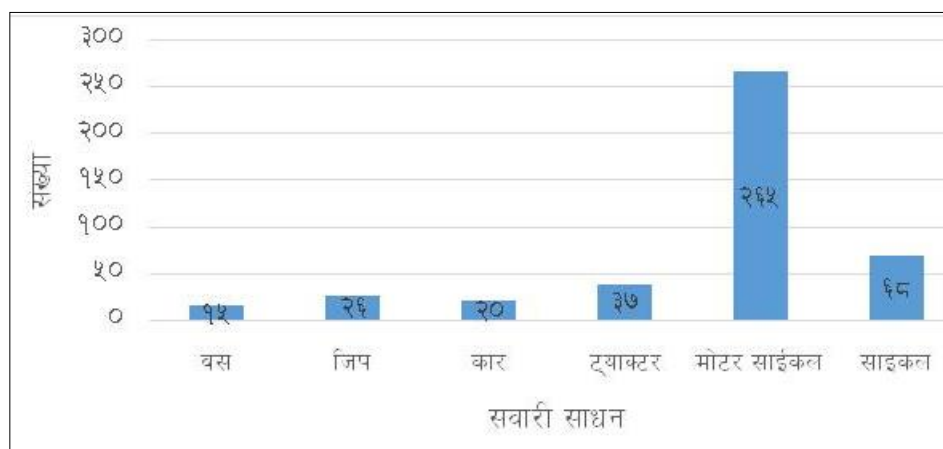
४.१६ सवारी साधन र मेसिनरी औजार

फलेवास नगरपालिकामा तीव्र रूपमा मोटरवाटो निर्माण कार्य अगाडी बढेको देखिन्छ । नगर क्षेत्रका सबै वडाका मुख्य बस्तीहरुमा कच्ची मोटरवाटो मार्फत यातायात सुविधा पुगेको देखिन्छ । जसका कारण नगरवासीहरुद्वारा विभिन्न किसिमका सवारी साधनहरुको प्रयोग गर्ने सङ्ख्यामा वृद्धि हुदै गइरहेको छ । नगरपालिकामा रहेको सवारी साधन प्रयोगको अवस्था तालिका नं ३७ मा प्रस्तुत गरिएको छ । फलेवास नगरपालिकाका विभिन्न वडामा रहेका सवारी साधन मध्ये १६ बस, २६ जीप, २० कार, ३७ ट्याक्टर, ३६५ वटा मोटरसाइकल र ६८ साइकल रहेको देखिन्छ (चित्र १७) । स्थानीय रूपमा सबैभन्दा धेरै ट्याक्टर मार्फत हुवानी लगायतको कार्य हुने गरेको देखिन्छ ।

तालिका ३७: निजीसवारी साधनहरुसम्बन्धी विवरण

वडा नं.	वडाको नाम	सवारी साधनहरु					
		बस	जिप	कार	ट्याक्टर	मोटर साइकल	साइकल
१	कार्कीनेटा	३	१	३	३	५८	६
२	थापाठाना	२	४	६	२	३१	२
३	शंकरपोखरी	०	०	१	३	२९	८
४	मुडिकुवा	०	०	०	३	२६	५
५	खानीगाउँ	२	२	०	३	३०	४
६	देवीस्थान	०	३	३	११	६९	१०
७	लिमिठाना	०	१	२	५	२५	११
८	ठानामौला	२	४	१	१	२२	१३
९	भंगरा	५	१	१	१	२३	३
१०	कुर्घा	०	९	०	१	२६	६
११	पाङ्ग्राड	१	१	३	४	२६	०
	जम्मा	१५	२६	२०	३७	३६५	६८

स्रोत: फलेवास नगरपालिकाबाट गरिएको घरघुरी सर्भेक्षण, २०७५

चित्र १७: फलेवास नगरपालिकामा निजीसवारी साधनहरु

५ पर्यटन विकासका सम्भावनाहरू

यस नगरपालिकाको पूर्वी भागमा पर्ने डहरेको लेक र दक्षिणी भागको चिसापानी लेक नगरपालिका भित्रका पर्यटकीय सम्भावना बोकेका धार्मिक रूपमा परिचित अग्ला र रमणिय स्थान मानिन्छन् । सतुवा, चिराइतो, जस्ता जङ्गली जडीबुटी, चितुवा, मृग, स्याल, फ्याउरो, ब्वाँसो, दुम्सी लगायतका जङ्गली जनावरहरू र काग, कोइली, टुकुर, सारौं, चिल, सुगा, कालिज जस्ता चराचुरुङ्गीहरू यहाँको जङ्गलमा पाइन्छन् । लालीगुराँस लगायतका विभिन्न जंगली फूलहरू समेत यहाँका जंगलहरूमा रहेको देखिन्छ । डहरे र चिसापानी लेकको अलावा विभिन्न वडामा रहेका अग्ला स्थानहरूबाट उत्तरी क्षेत्रमा देखिने हिमशृङ्खलाहरू जस्तै धौलागिरी, अन्नपूर्ण, **माछापुच्छे**ले सबैको मन छोएको हुन्छ । टाढा-टाढाका मनमोहक दृश्य तथा बिहानीको सूर्योदय र साँझको सूर्यास्तको दृश्यको सुन्दरताले मनोरञ्जनका लागि घुम्न आउने पर्यटकहरूलाई मन्त्रमुग्ध पार्दछन् । डहरे देउराली, चिसापानी कालिका र बजारमारा देवी धार्मिक पर्यटकहरूका लागि सम्भावनायुक्त महत्वपूर्ण स्थानहरू हुन् । यी स्थानमा भौगोलिक परिदृश्यको सुन्दरता मात्र नभएर धार्मिक पर्यटनको राम्रो सम्भावना छ । यहाँ पूजाकालागि हजारौं पर्यटकहरू वर्ष भरि नै जाने गर्दछन् । यस नगरपालिकामा नेपालकै लामो मुडिकुवा-कुश्मा भोलुङ्गेपुल, कुर्घा-फलेवास भोलुङ्गेपुल, कालीगण्डकी जलयात्रा, सातमुलेको छहरा र लिमिठानाको डाडसिड वन भित्रको पिकनिक स्थलमा पर्यटन विकासको लागि सम्भावना भएका अन्य स्थानहरू हुन् । चिसापानी कालिका मन्दिरको व्यवस्थापन गरी पाङ्ग्राडबाट सुलीकोट हुँदै कालिका मन्दिरसम्म केबुलकार व्यवस्थापन गर्न सकेमा नगरपालिकाको आर्थिक विकासमा ठूलो टेवा पुग्न सक्ने देखिन्छ । इतिहासको खोज गर्ने पर्यटकहरूका लागि जुम्लीठाना, अन्धा-अन्धी, बाघेदुङ्गा, बाघको पाइला, लिमीकोट, जिताकोट, सुलीकोट, मौलाकोट, लगायतका ऐतिहासिक कोटहरू महत्वपूर्ण मानिन्छन् ।

६ मुख्य पर्यटकीय तथा धार्मिक स्थलहरू

क) गायत्री आश्रम :

यस नगरपालिकाको वडा नं. १० कुर्घा डाँडामा १८ रोपनी क्षेत्रफलमा फैलिएको यो मन्दिर वि.स. १९९५ सालको वैशाख महिनामा स्थापना भएको हो । यस मन्दिरको प्रथम साधु छविलाल गोतामे हुन् । यो मन्दिर जिल्ला प्रशासन कार्यालय पर्वतमा २०५६ साल फाल्गुण १७ गते दर्ता गरी कानुनी रूपमा संचालन हुँदै आएको छ । गायत्री आश्रमको मन्दिरमा पूजाआजा सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि साविक कुर्घा २ खोरिया बस्ने साधु चिरञ्जीवीका छोरा फणिनारायण शर्मा (हाल चितवन भरतपुर भोजाड निवासी) ले ४ रोपनी ७ आना जग्गा रु.१,२०,०००/- मा किनी हस्तान्तरण गर्नु भएको छ । उक्त मन्दिरको हाताभित्र होमकुण्ड रु.१५,०००/- को लागतमा साविक कुर्घा ८ निवासी लक्ष्मी माया गुरुङ्गले निर्माण गर्नुभएको थियो भने गायत्री आमासमुहले २४ हजारको लागतमा शिवमन्दिर निर्माण गरेको थियो । त्यसैगरी साविक कुर्घा ५ बस्ने लिलाधर शर्माले रु.३५ हजारको लागतमा गणेश मन्दिर निर्माण भएको थियो । उक्त आश्रममा बालाचतुर्दशी, शिवरात्रीमा विशेष मेला

लाग्ने गर्दछ भने उक्त आश्रमभित्र रहेका मन्दिरहरुमा गुल्मी जिल्लाबाट आई सोही आश्रममा बस्ने साधुद्वारा नियमित पुजापाठ हुने गर्दछ ।

ख) चिसापानी देवी मन्दिर

फलेवास नगरपालिकाकै उच्च भागमा अवस्थित चिसापानी देवी मन्दिर पर्वत जिल्लामा नै प्रसिद्ध मन्दिरको रूपमा परिचित छ । पर्यटकीय हिसाबले समेत मनमोहक ठाउँमा रहेको यस मन्दिर धार्मिक हिसाबले समेत विशेष महत्व राख्दछ । परापूर्व कालमा गायत्री आश्राममा बस्ने साधु कुर्घाको पिंधमा अवस्थित काली गण्डकी नदीमा स्नान गरी कालीगण्डकीको शुद्ध जल चिसापानी देवी मन्दिरमा शेचन गरी पुजाआजा गर्दथे भन्ने भनाई रहेको छ । उक्त चिसापानी क्षेत्रमा कालीगण्डकीवाट छाँगादी हुँदै कुर्घा डाँडा, दुक्तान र दक्षिणतर्फ रहेको घना जङ्गल हुँदै चिसापानी क्षेत्रमा जाने पैदलमार्ग रहेको छ । उक्त मन्दिरमा मनको इच्छा पुरा गर्न सक्ने शक्ति भएको भनेर पञ्चवली समेत दिने गरिन्छ । यस क्षेत्रबाट पर्वत जिल्लाको अधिकांश भू-भाग देखिनुका साथै बागलुङ, गुल्मी, स्याङ्जा, म्याग्दी जिल्लाका उच्च भाग र उत्तर क्षेत्रका हिमशङ्खलाहरु अवलोकन गर्न सकिन्छ ।

ग) बौद्ध गुम्बाहरु

कुर्घाको लामेमा रहेको गुम्बा करिब १०६ वर्ष पहिला स्थापना गरिएको गुम्बा हो । उक्त गुम्बा स्व. लामा पदम बहादुर गुरुङ्का पिता जुठे गुरुङ्गले निर्माण गर्नु भएको हो । यस गुम्बाभित्र अत्यन्त सुन्दर माटोले बनेका ठूला मुर्तिहरु रहेका छन । गुम्बाको भित्र भित्तामा लेपन लगाएर देवी देवताहरुको चित्र कोरिएको देखिन्छ ।

घ) सातमुले वराही मन्दिर

यो मन्दिर ठानामौलाको चन्दनडाँडा सामुदायिक वन क्षेत्र भित्र कुर्घा, लिमिठाना र महाशिलाको वडा नं. ५ को नजिकै पर्दछ । यसको रेखदेख र प्रवर्द्धन कुर्घाका बासिन्दाहरुले गर्दै आएका छन । यस मन्दिरमा आउने भक्तजनहरुसमेत जहाँबाट आएता पनि कुर्घाको ठुलास्वारा हुँदै जानु पर्ने हुन्छ । करिब १०० वर्ष अगाडी स्थापना भएको यो मन्दिरमा ब्रम्हा भांकी देवीको पूजापाठ हुने गर्दछ । मन्दिरको पूर्व दक्षिण तर्फ प्राकृतिक रूपमा चट्टानको भित्रवाट निस्केका भरना र वरपरि रहेको सुन्दर वनजंगलले उक्त क्षेत्रलाई थप रोचक बनाएको छ । यस मन्दिरको दर्शन गर्न पर्वत र बागलुङ जिल्लाका दर्जनौं ठाउँबाट हजारौं भक्तजनहरु आउने गर्दछन् ।

ङ) मोदिकाली सङ्गम

मोदिकाली सङ्गम दुई नदीहरु काली गण्डकी र मोदीको सङ्गम स्थल हो (फोटो ३ र ४) । यस स्थानमा विभिन्न देवीदेवताका मन्दिरहरु, सत्तलहरु स्थापना गरी धार्मिक यज्ञ यज्ञादीहरु सम्पन्न भइसकेका छन् । यो स्थान धार्मिक पर्यटनको राम्रो गन्तव्यको रूपमा विकास भइरहेको छ । कालीगण्डकी र मोदी नदी तर्न सजिलोको लागि अग्ला अग्ला भोलुङ्गे पुलहरु निर्माणले पनि यहाँको पर्यटन विकास गर्न सहज बनाएको छ ।

फोटो ३: मोदिकालीको सङ्गम, धार्मिक पर्यटकीय स्थल

फोटो ४: फलेवास नगरपालिका वडा नं. ५ रहेको शिवालय मन्दिर